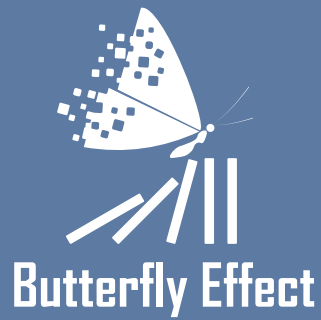

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΙΣΟΥΣ

Ένα συνεκτικό εγχειρίδιο για σχολεία, ομάδες νέων και γονείς

Co-funded by
the European Union

DOKUSTELLE
Islamfeindlichkeit & antimuslimischer Rassismus

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	06
Επισκόπηση των διακρίσεων και του ρατσισμού στο εκπαιδευτικό πλαίσιο	09
■ Στοιχεία για το εθνικό πλαίσιο	
■ Θεσμικός και συστημικός ρατσισμός	
■ Νεολαία και Ρατσισμός	
Πρόληψη και δράσεις	20
■ Σημασία των δράσεων πρόληψης	
■ Υποστήριξη των θυμάτων/επιζήσαντων και συστάσεις για εκπαιδευτικά και οικογενειακά πλαίσια	
■ Οδηγίες αντιμετώπισης της ρητορικής και των περιστατικών μίσους	
Καλές πρακτικές	28
Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	32
Συμπεράσματα	38

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά του/των συγγραφέα/ων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις απόψεις και τις γνώμες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της χορηγούσας αρχής.

Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η χορηγούσα αρχή μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι γι' αυτές.

Εισαγωγή

Στη σημερινή ολοένα και περισσότερο διαφοροποιημένη και διασυνδεδεμένη κοινωνία, η καλλιέργεια ενός περιβάλλοντος σεβασμού, ένταξης και ασφάλειας είναι υψίστης σημασίας για την ευημερία και την ανάπτυξη των νέων ατόμων. Δυστυχώς, τα περιστατικά και τα εγκλήματα μίσους αντιπροσωπεύουν μια σκληρή πραγματικότητα που μπορεί να υπονομεύσει αυτές τις θεμελιώδεις αξίες, οδηγώντας σε φόβο, διχασμό και σημαντικές βλάβες. Είναι ζωτικής σημασίας για τα σχολεία, τις ομάδες νεολαίας και τους γονείς να είναι καλά ενημερωμένοι και να ενεργούν εκ των προτέρων για την καταπολέμηση αυτών των προκλήσεων, ώστε να διασφαλιστεί ότι κάθε παιδί και νέος μπορεί να αναπτυχθεί σε ένα ασφαλές και υποστηρικτικό περιβάλλον.

Το παρόν εγχειρίδιο έχει σχεδιαστεί για να παρέχει μια εμπεριστατωμένη και ολοκληρωμένη κατανόηση των περιστατικών και εγκλημάτων μίσους, προσφέροντας σαφείς ορισμούς, περιγραφές και δράσεις παρέμβασης και πρόληψης. Παράγεται στο πλαίσιο του έργου Butterfly Effect - Changing Attitudes to Change the World (GA 101084546), το οποίο συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα «Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες» (CERV) της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στόχος του έργου είναι η ενίσχυση της ικανότητας των νέων, της εκπαιδευτικής κοινότητας και των οργανώσεων νεολαίας να αντιμετωπίζουν τα περιστατικά μίσους και να υποστηρίζουν τα νεαρά θύματα μέσω μιας διατομεακής και ευαίσθητης ως προς το φύλο προσέγγισης. Το έργο πραγματοποιείται σε τέσσερις ευρωπαϊκές χώρες: Ιταλία, Αυστρία, Κροατία και Ελλάδα. Μέσω των δραστηριοτήτων των οργανισμών της σύμπραξης, που περιλαμβάνει τις οργανώσεις COSPE (Ιταλία), CONNGI (Ιταλία), SYMBIOSIS (Ελλάδα), ZARA (Αυστρία), DOKUSTELLE (Αυστρία) και HRH Zagreb (Κροατία), έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη ικανοτήτων των νέων, της εκπαιδευτικής κοινότητας, των οργανώσεων νεολαίας και των εκπαιδευτικών αρχών για την ανάπτυξη νέων και καινοτόμων λύσεων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των περιστατικών μίσους. Το έργο

αναγνωρίζει, ότι η αντιμετώπιση του μίσους είναι ευθύνη όλων.

Το εγχειρίδιο είναι ένα σημαντικό προϊόν του έργου Butterfly Effect, το οποίο περιέχει ορισμένα από τα κύρια εργαλεία που έχουν ήδη εφαρμοστεί πειραματικά σε σχολεία και εκπαιδευτικά πλαίσια κατά τη διάρκεια εργαστηρίων και δραστηριοτήτων ανάπτυξης ικανοτήτων, αλλά στοχεύει επίσης να αποτελέσει έναν οδηγό για το εκπαιδευτικό προσωπικό, τους γονείς και την εκπαιδευτική κοινότητα, ώστε να τους υποστηρίξει στον εντοπισμό εγκλημάτων και περιστατικών μίσους, στη λήψη μέτρων πρόληψης και στην υποστήριξη των θυμάτων. Το εγχειρίδιο περιέχει 4 εκπαιδευτικές δραστηριότητες διαφορετικής διάρκειας και προοριζόμενες για δύο ηλικιακές ομάδες, 11-13 και 14-19 ετών, οι οποίες αναπτύχθηκαν και δοκιμάστηκαν από τους εταίρους του έργου. Μέσω των δραστηριοτήτων,

Διερεύνηση της έννοιας των εγκλημάτων και των περιστατικών μίσους

Σύμφωνα με τον ορισμό που παρέχει το Γραφείο Δημοκρατικών ΘΘεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ODIHR), τα εγκλήματα μίσους είναι «εγκληματικές πράξεις που υποκινούνται από μεροληψία ή προκατάληψη έναντι συγκεκριμένων ομάδων ανθρώπων». Τα εγκλήματα μίσους περιλαμβάνουν δύο στοιχεία: ένα ποινικό αδίκημα και ένα κίνητρο προκατάληψης. Ένα έγκλημα μίσους έχει λάβει χώρα, όταν ο δράστης έχει στοχεύσει σκόπιμα ένα άτομο ή μια περιουσία λόγω ενός ή περισσότερων χαρακτηριστικών ταυτότητας ή έχει εκφράσει εχθρότητα προς αυτά τα χαρακτηριστικά ταυτότητας κατά τη διάρκεια του εγκλήματος¹. Ο όρος «μίσος» μπορεί να είναι παραπλανητικός, κάνοντας να φαίνεται ότι ο δράστης πρέπει να τρέφει έντονο μίσος προς το θύμα ή την ομάδα του. Ωστόσο, ο κρίσιμος παράγοντας δεν είναι η παρουσία μίσους, αλλά η επιλογή του θύματος με βάση τη διάκριση που βασίζεται στην ένταξη σε μια ομάδα, η οποία μπορεί να είναι πραγματική ή νομιζόμενη. Με άλλα λόγια, δεν είναι το συναίσθημα του δράστη που έχει σημασία, αλλά η απόφαση να στοχοποιήσει κάποιον λόγω της ένταξής του σε μια συγκεκριμένη ομάδα. Για το λόγο αυτό, η εμπειρία του εγκλήματος μίσους μπορεί να είναι μια ιδιαίτερα τρομακτική εμπειρία, καθώς τα θύματα στοχοποιούνται εξαιτίας αυτού που είναι ή αυτού που οι επιτιθέμενοι νομίζουν ότι είναι.

Τα εγκλήματα μίσους μπορεί να έχουν τη μορφή επίθεσης, εκφοβισμού ή ρητορικής μίσους, μεταξύ άλλων, αν και μπορεί να μην θεωρούνται πάντα εγκλήματα που τιμωρούνται βάσει του ποινικού κώδικα. Παρόλο που δεν χαρακτηρίζονται ως ποινικά αδικήματα, ορισμένα περιστατικά μίσους μπορεί να προκαλέσουν σημαντική βλάβη στα θύματα. Για παράδειγμα, οι μικρο-επιθέσεις είναι ανεπαίσθητες ενέργειες, συμπεριλαμβανομένων σχολίων, συμπεριφορών ή στάσεων, που μεταφέρουν μηνύματα κατωτερότητας ή μειονεξίας προς ένα άτομο ή μια ομάδα. Παρόλο

που η ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα εγκλήματα μίσους δεν κατηγοριοποιεί τις μικροεπιθέσεις ως εγκλήματα, μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τη ψυχική και σωματική ευημερία των ατόμων, που αποτελούν στόχο.

Υπάρχουν γεγονότα και περιστάσεις που μπορούν να υποδηλώνουν ότι έχει σημειωθεί έγκλημα ή περιστατικό μίσους, οι λεγόμενοι "δείκτες προκατάληψης"², οι οποίοι περιλαμβάνουν:

- **Αντίληψη θύματος/μάρτυρα:** Η αντίληψη του θύματος ή των μαρτύρων σχετικά με το τι συνέβη είναι ένας κρίσιμος δείκτης και μπορεί να οδηγήσει στην αναζήτηση αντικειμενικών στοιχείων για τον προσδιορισμό πιθανών κινήτρων διάκρισης.
- **Υποτιμητικά σχόλια και σύμβολα:** Οι δράστες εγκλημάτων μίσους συχνά υποδεικνύουν τα προκατειλημμένα κίνητρά τους μέσω υποτιμητικών σχολίων, χειρονομιών, γραπτών δηλώσεων, σχεδίων, συμβόλων και γκράφιτι.
- **Εθνοτικές, θρησκευτικές ή άλλες διαφορές:** Ειδικά όταν τα θύματα μπορούν να αναγνωριστούν εμφανώς ως μέλη μιας συγκεκριμένης ομάδας.
- **Συμμετοχή οργανωμένων ομάδων μίσους:** Ο δράστης μπορεί να μοιράζεται την ιδεολογία και τις μεθόδους τέτοιων ομάδων, ακόμη και χωρίς επίσημη ένταξη.
- **Τοποθεσία και χρόνος:** Τα εγκλήματα που συμβαίνουν κοντά σε καταστήματα που συχνάζουν ομάδες-στόχοι, που διατρέχουν κίνδυνο ή κατά τη διάρκεια σημαντικών εκδηλώσεων για μια κοινότητα μπορεί να σηματοδοτήσουν προκατάληψη.
- **Μοτίβα/συχνότητα παρόμοιων περιστατικών:** Επαναλαμβανόμενα εγκλήματα παρόμοιας φύσης μπορούν να υποδηλώνουν ένα μοτίβο προκατάληψης.
- **Φύση της βίας:** Τα εγκλήματα μίσους συχνά ενέχουν ιδιαίτερα σκληρή βία, η οποία ενίοτε συνοδεύεται από δημόσιο εξευτελισμό ή

1 <https://hatecrime.osce.org/>

2 Osce-Odihr, Using Bias Indicators: A Practical Tool for Police.

διασπορά στο διαδίκτυο από τον δράστη.

- Έλλειψη άλλων κινήτρων: Στα εγκλήματα μίσους, η επιλογή του στόχου μπορεί μερικές φορές να φαίνεται τυχαία, χωρίς καμία σχέση μεταξύ του δράστη και του θύματος. Η απουσία ενός εμφανούς κινήτρου μπορεί να υποδηλώνει κίνητρο που βασίζεται σε προκατάληψη.

Επισκόπηση των διακρίσεων και του ρατσισμού στο εκπαιδευτικό πλαίσιο

Στοιχεία ανά χώρα σχετικά με τα εγκλήματα και τα περιστατικά μίσους στα εθνικά πλαίσια

Η κατανόηση του βαθμού επικράτησης και του αντίκτυπου των εγκλημάτων και των περιστατικών μίσους σε διάφορα έθνη είναι ζωτικής σημασίας για την προώθηση συμπεριληπτικών και συνεκτικών κοινωνιών. Αυτό το κεφάλαιο εμβαθύνει στο στατιστικό τοπίο των εγκλημάτων που σχετίζονται με το μίσος στην Αυστρία, την Κροατία, την Ελλάδα και την Ιταλία, παρέχοντας μια ολοκληρωμένη επισκόπηση του τρόπου με τον οποίο οι διάφορες χώρες καταγράφουν και ανταποκρίνονται σε αυτές τις πράξεις³.

Η πιο πρόσφατη μελέτη που διεξήχθη από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁴ αποκαλύπτει ανησυχητικές τάσεις στην Αυστρία και επιβεβαιώνει τα στοιχεία που παρείχαν διάφορες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών τα τελευταία χρόνια. Από την έρευνα προκύπτει, ότι το 72% των ερωτηθέντων στην Αυστρία ανέφεραν ότι βίωσαν διακρίσεις λόγω του χρώματος του δέρματός τους, της καταγωγής τους ή της θρησκείας τους. Αυτό τοποθετεί την Αυστρία μεταξύ των χωρών με τα υψηλότερα ποσοστά καταγεγραμμένων περιστατικών διακρίσεων. Συγκεκριμένα, το 51% των συμμετεχόντων σημείωσε διακρίσεις με βάση το χρώμα του δέρματός τους. Η Αυστρία ξεχωρίζει στην έρευνα, ξεπερνώντας τον μέσο όρο της ΕΕ, ιδίως σε περιπτώσεις ρατσιστικής αστυνομικής βίας, αναζήτησης εργασίας, αναζήτησης στέγης, διακρίσεων στους τομείς της εκπαίδευσης και της υγείας, καθώς και εγκλημάτων

μίσους. Επιπλέον, το 59% δήλωσε ότι αντιμετώπισε διακρίσεις κατά την αναζήτηση εργασίας λόγω της εθνικής/εθνοτικής καταγωγής του, το 49% βίωσε διακρίσεις κατά την αναζήτηση κατοικίας, το 42% αντιμετώπισε διακρίσεις στον εκπαιδευτικό τομέα και το 36% ανέφερε, ότι αντιμετώπισε ρατσιστικές διακρίσεις στον τομέα της υγείας. Επιπλέον, το 46% των συμμετεχόντων αποκάλυψε ότι βίωσε παρενόχληση. Τα στατιστικά στοιχεία για τα εγκλήματα μίσους για το 2021 δείχνουν αύξηση των καταγεγραμμένων περιπτώσεων από την εφαρμογή της συστηματικής καταγραφής των εγκλημάτων μίσους. Η αστυνομία κατέγραψε 5.464 υποθέσεις εγκλημάτων μίσους, με 4.304 υποθέσεις να διώκονται ποινικά και 184 υποθέσεις να καταδικάζονται. Το επόμενο έτος, τα στατιστικά στοιχεία για τα εγκλήματα μίσους για το 2022 ανέφεραν 118 υποθέσεις από την κοινωνία των πολιτών και 5.865 από την αστυνομία.

Το 2022, η έρευνα της Κροατίας της Διαμεσολαβήτριας για τις στάσεις και το επίπεδο ευαισθητοποίησης σχετικά με τις διακρίσεις και τις εκδηλώσεις διακρίσεων στην Κροατία αποκάλυψε, ότι οι ομάδες που αντιμετωπίζουν συχνότερα διακρίσεις θεωρούνται σταθερά από τους πολίτες ότι είναι οι Ρομά - εναντίον των οποίων οι πολίτες είναι επίσης πιο προκατειλημμένοι - και ακολουθούν τα άτομα με αναπηρία και με αυξανόμενη τάση τα τελευταία χρόνια, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και οι γυναίκες. Στα τελευταία πορίσματα για την Κροατία από την Επιτροπή του ΟΗΕ για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων, η Επιτροπή εξέφρασε την ανησυχία της για τις αναφορές φυλετικών διακρίσεων σε βάρος των μειονοτήτων των Ρομά και των Σέρβων, ιδίως στην απασχόληση και την εκπαίδευση. Με την αύξηση του αριθμού των αλλοδαπών εργαζομένων και με την κροατική κοινωνία να γίνεται λιγότερο ομοιογενής, τα ξενοφοβικά και ρατσιστικά περιστατικά αυξάνονται. Τα στοιχεία της αστυνομίας δείχνουν ότι ο αριθμός των επιθέσεων εναντίον Ασιατών και Αφρικανών πολιτών πενταπλασιάστηκε το 2023 σε σύγκριση με το 2022. Η ετήσια έκθεση του Διαμεσολαβητή για το 2023 τονίζει ότι το επίπεδο της πολιτικής επικοινωνίας παραμένει υποβαθμισμένο, ομαλοποιώντας την

3 Τα στοιχεία προέρχονται από τις εθνικές εκθέσεις των χωρών εταίρων, που επιμελήθηκαν οι Zara, Human Rights House Zagreb, Symbiosis και Cospe.

4 European Union Agency for Fundamental Rights (FRA), Being Black in the EU – Experiences of People of African Descent, 2023.

απαράδεκτη επικοινωνία μεταξύ των πολιτών, με ιδιαίτερα προβλήματα τη μισαλλοδοξία και τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο.

Η Ετήσια Έκθεση του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας για το 2022⁵ αποκαλύπτει σημαντικά μοτίβα στην εξάπλωση των διακρίσεων στην Ελλάδα, όπως η επιμονή του ρατσισμού στην καθημερινή ζωή, τα περιστατικά οργανωμένης ρατσιστικής βίας (αν και σε περιορισμένη κλίμακα) και η στοχοποίηση υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εντός της ελληνικής επικράτειας. Το 2022, οι καταγεγραμμένες περιπτώσεις περιλάμβαναν ενέργειες που έγιναν από μέλη ακραίων, ανεπίσημων και μη τυπικών ρατσιστικών ομάδων. Εκτός από την οργανωμένη βία, το Δίκτυο ανέφερε μεμονωμένες πράξεις διακρίσεων σε βάρος προσφύγων, μεταναστών και ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων που διαπράχθηκαν από άτομα που δρούσαν μόνα τους. Από τον Ιανουάριο έως τον Δεκέμβριο του 2022, το Δίκτυο κατέγραψε 74 περιπτώσεις μέσω συνεντεύξεων με θύματα, το 44,6% των οποίων στρεφόταν κατά μεταναστών, προσφύγων ή αιτούντων άσυλο, επικαλούμενο χαρακτηριστικά όπως η εθνική/εθνοτική καταγωγή ή η θρησκεία. Σημαντικός αριθμός περιστατικών (33) κατέληξε σε σωματική βία ή σοβαρά αδικήματα. Το 2022, καταγράφηκαν 38 επιθέσεις κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, οι οποίες περιλαμβάνουν λεκτικές επιθέσεις, σωματική βία και παραβιάσεις της σεξουαλικής αξιοπρέπειας, που συνήθως συνοδεύονται από καταστροφές περιουσίας.

Σύμφωνα με εκθέσεις του Υπουργείου Εσωτερικών και μη κυβερνητικών οργανώσεων που παρακολουθούν τα εγκλήματα μίσους, η Ιταλία έχει σημειώσει σημαντική αύξηση σε αυτή την κατηγορία εγκλημάτων τα τελευταία χρόνια. Τα επίσημα στοιχεία του Παρατηρητηρίου για την Προστασία έναντι των διακρίσεων κατέγραψαν 1393 εγκλήματα μίσους το 2022, σε σύγκριση με 736 το 2016⁶. Ο αριθμός αυτός, σύμφωνα με την ανάλυση του Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ODIHR), θα πρέπει να αναλύεται ως εξής 1105 εγκλήματα με ξενοφοβικό

κίνητρο (αριθμός που περιλαμβάνει τις φυλετικές και θρησκευτικές διακρίσεις), 97 εγκλήματα μίσους κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και 191 κατά ατόμων με αναπηρία⁷. Οι εθνοτικές μειονότητες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και οι θρησκευτικές κοινότητες που αντιμετωπίζουν ρατσιστικές επιθέσεις συγκαταλέγονται ανάμεσα στα συνηθέστερα θύματα τέτοιων επιθέσεων. Ωστόσο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι πολλές περιπτώσεις μένουν μη καταγεγραμμένες, οπότε τα στοιχεία ενδέχεται να μην αντικατοπτρίζουν επαρκώς την πραγματικότητα. Εκτός από την υπο-αναφορικότητα, το πρόβλημα της παρακολούθησης των εγκλημάτων μίσους αφορά επίσης την ικανότητα του ίδιου του συστήματος να αναγνωρίζει πολλές εγκληματικές πράξεις ως υποκινούμενες από μίσος («ελλιπής καταγραφή»). Το Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 2019 δείχνει, ότι η αντίληψη των διακρίσεων είναι υψηλότερη στην Ιταλία από τον μέσο όρο των χωρών της ΕΕ. Η μεγαλύτερη απόκλιση μεταξύ του ιταλικού και του ευρωπαϊκού ποσοστού καταγράφεται στις διακρίσεις εις βάρος των Ρομά, αλλά το επίπεδο διακρίσεων με βάση το χρώμα του δέρματος και τον σεξουαλικό προσανατολισμό είναι επίσης υψηλό.

Όσον αφορά τα φαινόμενα ρητορικής μίσους στις χώρες που αναλύθηκαν, στην Αυστρία, σύμφωνα με το CERD⁸, οι πολιτικές εκδηλώσεις ρατσισμού, συμπεριλαμβανομένου του δεξιού εξτρεμισμού, του νεοναζισμού και του πολιτικού ρατσιστικού λόγου, αποτελούν τεκμηριωμένες ανησυχίες. Όσον αφορά τις δημόσιες στάσεις και τάσεις, η ελευθερία της έκφρασης στην Κροατία εξακολουθεί να επηρεάζεται αρνητικά από τη ρητορική μίσους στον δημόσιο λόγο, ιδίως από τη ρατσιστική ρητορική μίσους που στρέφεται κατά των Σέρβων, των ΛΟΑΤΚΙΑ+ ατόμων και των Ρομά. Στην Ελλάδα παρατηρείται μια ανησυχητική αύξηση της ρητορικής μίσους τα τελευταία χρόνια, η οποία συνέπεσε με τις οικονομικές δυσκολίες και τις πολιτισμικές μεταβολές. Ο πολιτικός εξτρεμισμός είχε σημαντικό αντίκτυπο στη ρητορική μίσους, λειτουργώντας ως καταλύτης για τον διχασμό του λόγου και τη δημιουργία ατμόσφαιρας μισαλλοδοξίας.

Στην Ιταλία, το διαδικτυακό μίσος έχει γίνει πιο

5 Δίκτυο καταγραφής ρατσιστικής βίας, Ετήσια έκθεση 2022, 2023.

6 https://www.interno.gov.it/sites/default/files/2024-03/monitoraggio_oscad_1.pdf

7 <https://hatecrime.osce.org/italy?year=2022>

8 CERD, Concluding observations on the eighteenth to twentieth periodic reports of Austria, adopted by the Committee at its eighty-first session (6-13 August 2012)

έντονο και πιο πολωμένο τα τελευταία χρόνια. Μεταξύ των ομάδων που πλήττονται περισσότερο, οι γυναίκες εξακολουθούν να έρχονται πρώτες, ακολουθούμενες από τα άτομα με αναπηρία και τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Θεσμικός και συστημικός ρατσισμός

Στις ευρωπαϊκές χώρες, ο θεσμικός και συστημικός ρατσισμός στα εκπαιδευτικά πλαίσια εκδηλώνεται μέσω πολιτικών, πρακτικών και πολιτισμικών προτύπων που διαιωνίζουν τις ανισότητες και εμποδίζουν την εκπαιδευτική επιτυχία των μειονοτικών ομάδων και των ομάδων που υφίστανται διακρίσεις, επηρεάζοντας την πρόσβαση των μαθητών σε ποιοτική εκπαίδευση και ισότιμη μεταχείριση.

Οι διαστάσεις του θεσμικού και συστημικού ρατσισμού στα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα είναι πολλαπλές και μπορούν να επηρεάσουν διάφορες ομάδες:

Διαχωρισμός και παρακολούθηση - Τα εκπαιδευτικά συστήματα που κατατάσσουν τους μαθητές σε κατηγορίες ικανοτήτων συχνά τοποθετούν δυσανάλογα τους μαθητές που ανήκουν σε μειονοτικές ομάδες σε χαμηλότερες κατηγορίες. Ο εθνοτικός και φυλετικός διαχωρισμός στα σχολεία παραμένει ένα ζήτημα, με τους μαθητές των μειονοτήτων να συγκεντρώνονται συχνά σε υποχρηματοδοτούμενα και χαμηλότερης επίδοσης σχολεία. Αυτός ο διαχωρισμός μπορεί να είναι αποτέλεσμα των οικιστικών προτύπων, αλλά επιδεινώνεται από τις σχολικές πολιτικές και πρακτικές που αποτυγχάνουν να προωθήσουν την ενσωμάτωση.

Σιωπηρές προκαταλήψεις και προσδοκίες - Οι σιωπηρές προκαταλήψεις των εκπαιδευτικών και του σχολικού προσωπικού μπορεί να επηρεάσουν τις προσδοκίες και τις αλληλεπιδράσεις τους με τους μαθητές που προέρχονται από μειονότητες. Μελέτες έχουν δείξει, ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν συχνά χαμηλότερες προσδοκίες για τους μαθητές από μειονοτικά περιβάλλοντα, γεγονός που μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την απόδοση και την αυτοεκτίμηση των μαθητών. Αυτή η προκατάληψη μπορεί επίσης να επηρεάσει τη βαθμολόγηση, τις αλληλεπιδράσεις στην τάξη και την κατανομή των πόρων και των ευκαιριών.

Προγράμματα σπουδών που εισάγουν διακρίσεις - Τα προγράμματα σπουδών σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες συχνά παραβλέπουν τις συνεισφορές και τις εμπειρίες των ατόμων που ανήκουν σε μειονοτικές ομάδες, οδηγώντας σε ένα αίσθημα αποξένωσης και αορατότητας μεταξύ αυτών των μαθητών και διαιωνίζοντας τα στερεότυπα.

Περιορισμένοι πόροι για πολύγλωσσους μαθητές - Πολλοί μετανάστες και μαθητές μειονοτήτων προέρχονται από πολύγλωσσα περιβάλλοντα. Τα εκπαιδευτικά συστήματα συχνά δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους για την υποστήριξη αυτών των μαθητών, γεγονός που εμποδίζει τη σχολική τους επίδοση.

Πρόσληψη και αντιπροσωπευτικότητα του σχολικού προσωπικού - Οι μειονοτικοί εκπαιδευτικοί και διευθυντές υποεκπροσωπούνται στα περισσότερα ευρωπαϊκά σχολεία. Η απουσία διαφορετικότητας μεταξύ του διδακτικού προσωπικού και της διεύθυνσης του σχολείου μπορεί να επηρεάσει τη σχολική κουλτούρα και την εφαρμογή πρακτικών χωρίς αποκλεισμούς.

Επαγγελματική ανάπτυξη και κατάρτιση - Συχνά υπάρχει έλλειψη επαρκούς κατάρτισης για τους εκπαιδευτικούς και τους διευθυντές των σχολείων σε θέματα διαφορετικότητας, ισότητας και ένταξης. Τα προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης που αφορούν τις σιωπηρές προκαταλήψεις, την πολιτισμική επάρκεια και τις αντιρατσιστικές πρακτικές είναι ζωτικής σημασίας, αλλά δεν εφαρμόζονται καθολικά και σε τακτική βάση.

Η έρευνα που διεξήχθη στο πλαίσιο του έργου «Butterfly Effect» αποκάλυψε ένα ευρύ φάσμα θεσμικών και συστημικών πρακτικών διακρίσεων στις χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Οι αναλύσεις αυτές συνδύαζαν την έρευνα γραφείου με τη συνιστώσα της άμεσης έρευνας, υλοποιώντας συνεντεύξεις και ομάδες εστίασης με βασικούς ενδιαφερόμενους και φορείς. Ακολουθεί μια συνοπτική παρουσίαση των κύριων σημείων που αναδείχθηκαν.

Η διερεύνηση του ρατσισμού και των διακρίσεων τόσο στο σχολικό, όσο και στο εξωσχολικό πλαίσιο έχει ρίξει φως σε διάχυτες προκλήσεις, ιδίως για τους μαθητές με διαφορετική εθνική/εθνοτική καταγωγή και εκείνους που προέρχονται από συγκεκριμένες κοινότητες. Η έκθεση υπογραμμίζει την έλλειψη καθιερωμένων διαδικασιών τόσο στο σχολικό πλαίσιο, όσο και στο πλαίσιο της κοινωνικής εργασίας για την κριτική και ευαίσθητη στον ρατσισμό/τις διακρίσεις εργασία, τονίζοντας το χάσμα μεταξύ της θεωρητικής κατανόησης και της πρακτικής εφαρμογής. Δίνει έμφαση στα ακόλουθα ζητήματα:

- Υψηλά ποσοστά εγκατάλειψης του σχολείου μεταξύ των μαθητών Ρομά και των παιδιών με μεταναστευτικό υπόβαθρο, όπως επισημαίνεται από την CERD¹.
- Η ιεραρχία των γλωσσών είναι μια άλλη πρόκληση που αντιμετωπίζει το αυστριακό σχολικό σύστημα. Στην Αυστρία, τα παιδιά που μιλούν στο σπίτι τους μια άλλη γλώσσα εκτός της γερμανικής, θα εξετάζονται αυτόματα με το λεγόμενο τεστ «MIKA-D» πριν από την έναρξη του σχολείου για να αξιολογηθεί η επάρκεια της γερμανικής γλώσσας. Εάν το παιδί δεν περάσει το τεστ, αυτό σημαίνει ότι δεν θα του επιτραπεί η είσοδος στην πρώτη τάξη και θα ενταχθεί στη λεγόμενη «τάξη γερμανικής ενισχυτικής διδασκαλίας» (Deutschförderklasse). Το τεστ MIKA-D έχει επικριθεί επειδή δε συμμορφώνεται με τα διεθνή πρότυπα ποιότητας και δημιουργεί καταστάσεις καταχρηστικής άσκησης εξουσίας και «διαμόρφωσης εικόνας με βάση φυλετικά χαρακτηριστικά»².
- Μια επαναλαμβανόμενη κριτική στο αυστριακό εκπαιδευτικό σύστημα αφορά τον αντίκτυπο της υποστήριξης των παιδιών και των νέων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (Sonderpädagogischer Förderbedarf, SPF). Το πρόβλημα αναδεικνύεται ως συστημικό ζήτημα που οδηγεί στη συστηματική -συχνά για ρατσιστικούς λόγους- περιθωριοποίηση ατόμων. Αρκετοί ερωτηθέντες εξέφρασαν ανησυχίες σχετικά με τον διακριτικό χαρακτήρα των ψυχολογικών δοκιμασιών στα σχολεία, βάσει των οποίων τα παιδιά στη συνέχεια μεταφέρονται σε σχολεία ειδικών αναγκών. Πολλοί μαθητές αφηγούνται εμπειρίες διακρίσεων στο σχολείο, κυρίως από τους εκπαιδευτικούς. Αναφέρουν ότι οι εμπειρίες τους δεν είναι απαραίτητα άμεσες προσωπικές επιθέσεις, αλλά μάλλον αφορούν προκλήσεις στο σχολείο λόγω του αντιληπτού ρατσισμού από τους εκπαιδευτικούς. Ο ρατσισμός που περιγράφεται χαρακτηρίζεται ως ανεπαίσθητος με τη μορφή λεκτικών ή δομικών μικροεπιθέσεων, τα περιστατικά που αναφέρονται αφορούν επίσης τη γενική ατμόσφαιρα και όχι ρητά γεγονότα. Οι δυναμικές εξουσίας στο σχολικό πλαίσιο ξεκινούν από ρατσιστικά σχόλια των εκπαιδευτικών και καταλήγουν σε αποφάσεις σχετικά με τη μεταφορά σε σχολεία για άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Αυτό υποδηλώνει μια ανισορροπία δύναμης, όπου τα πρόσωπα εξουσίας συμβάλλουν σε πρακτικές διακρίσεων εις βάρος μαθητών που έχουν υποστεί ρατσιστικές διακρίσεις. Η έλλειψη γνώσεων στους εκπαιδευτικούς όχι μόνο σχετικά με τη γλώσσα διακρίσεων και ρατσισμού, αλλά και η έλλειψη συνολικής κατανόησης και εκτίμησης της κουλτούρας των κοινοτήτων σηματοδοτεί έλλειψη σεβασμού και ανοίγει την πόρτα στο ρατσισμό και τις διακρίσεις μεταξύ των συνομηλίκων. Οι εκπαιδευτικοί συχνά αγνοούν ή υποβαθμίζουν τη ρατσιστική συμπεριφορά τους.
- Η διατομεακότητα μεταξύ φύλου και ρατσισμού είναι εμφανής στα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, όπου οι εκπαιδευτικοί διαιωνίζουν ρατσιστικά στερεότυπα με στόχο συγκεκριμένες ομάδες. Στην περίπτωση των γυναικών Ρομά, τα υποτιμητικά σχόλια που τις περιορίζουν στον αναπαραγωγικό τους ρόλο, όχι μόνο ενισχύουν τις διακρίσεις, αλλά επηρεάζουν άμεσα και τις εκπαιδευτικές προσδοκίες των παιδιών Ρομά. Ταυτόχρονα, παρατηρείται η αλληλεπίδραση του φύλου και του αντιμουσουλμανικού ρατσισμού, με τους άρρενες μαθητές να αντιμετωπίζουν διακρίσεις με βάση τη θρησκευτική τους ταυτότητα.
- Όσον αφορά τα εξωσχολικά εκπαιδευτικά πλαίσια, οι νεαροί άνδρες βιώνουν ρατσισμό και στους ποδοσφαιρικούς αθλητικούς συλλόγους. Οι περισσότεροι αθλητικοί προπονητές δεν έχουν επίγνωση του ρατσισμού των ίδιων ή των μελών της ομάδας τους και συχνά αναπαράγουν ρατσιστικές συμπεριφορές κατά τη διάρκεια των προπονήσεων, ιδίως με τη μορφή λεκτικών μικροεπιθέσεων.

1 CERD, Concluding observations on the eighteenth to twentieth periodic reports of Austria, adopted by the Committee at its eighty-first session (6-13 August 2012)

2 Ali Dönmez/ Initiative against German Remedial Classes.

Κροατία

Όσον αφορά το επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα και τα ζητήματα ανισότητας και διακρίσεων στην Κροατία, δεν υπάρχει συστηματική παρακολούθηση των δεδομένων σχετικά με την ένταξη των παιδιών Ρομά ή των παιδιών που κινδυνεύουν από τη φτώχεια σε προγράμματα πρώιμης και προσχολικής εκπαίδευσης. Οι ανισότητες στην πρώιμη και προσχολική εκπαίδευση βαθαίνουν περαιτέρω, λόγω της ανομοιογένειας των κριτηρίων εγγραφής καθώς και της μη συμμόρφωσης με τα παιδαγωγικά πρότυπα.

Τα πιο σημαντικά ζητήματα που αφορούν την εκπαίδευση είναι τα εξής:

- Πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση. Τα παιδιά Ρομά αντιμετωπίζουν πρόσθετα εμπόδια που απορρέουν από τη μη διαθεσιμότητα διαφόρων μορφών υποστήριξης και τις υφιστάμενες διαχωριστικές τάξεις και σχολεία. Υπάρχει επίσης έλλειψη υποστήριξης για τα παιδιά των προσφύγων και συγκεκριμένα τα σχολεία δεν λαμβάνουν επαρκή υποστήριξη από το σύστημα για τη δημιουργία διαπολιτισμικού περιβάλλοντος.
- Οι συνεντεύξεις που διεξήχθησαν στο πλαίσιο του έργου, επέτρεψαν να κατανοήσουμε τι θεωρούν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και οι εμπειρογνώμονες ως το πιο σημαντικό όσον αφορά την καταπολέμηση των διακρίσεων, των περιστατικών μίσους και της ρητορικής μίσους. Ένα από τα ζητήματα που αναδείχθηκαν είναι η «ανεπαρκής εργασία με τους νέους στα σχολεία - το πρόβλημα των προγραμμάτων σπουδών χαμηλής ποιότητας, όπου θα ήταν δυνατόν να συζητηθεί το θέμα αυτό με τους νέους και να εκπαιδεύουν προς την κατεύθυνση της κριτικής σκέψης». Αναφέρεται ότι η έλλειψη δράσεων πρόληψης και η έλλειψη ζωντανής και ποιοτικής μη τυπικής εκπαίδευσης αποτελεί πρόβλημα, ενώ η λύση θα είναι η ενίσχυση της εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Κροατία. Οι ΟΚΠ, από την άλλη πλευρά, δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους για συστηματική εργασία με παιδιά και νέους σε αυτά τα θέματα.
- Οι ερωτηθέντες υπογραμμίζουν επίσης την έλλειψη έρευνας σχετικά με τη ρητορική μίσους και τα εγκλήματα μίσους σε εκπαιδευτικά πλαίσια.
- Μια πρόσθετη ανησυχία αφορά τις ψευδείς ειδήσεις και την παραπληροφόρηση, καθώς πρόκειται για ένα σύνθετο πρόβλημα όταν πρόκειται για μειονότητες και ομάδες που αποτελούν στόχους ρητορικής μίσους και διακρίσεων, λόγω της έλλειψης πρωτοβουλιών στον τομέα αυτό, της ελλιπούς εμπιστοσύνης στα θεσμικά όργανα και της έλλειψης εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τον γραμματισμό στα μέσα ενημέρωσης.

Ελλάδα

Στην Ελλάδα, τα κυριότερα ζητήματα που αναφέρθηκαν στο εκπαιδευτικό πλαίσιο είναι τα ακόλουθα:

- Ο εθνοκεντρικός χαρακτήρας του ελληνικού εκπαιδευτικού προγράμματος αποτελεί μείζονα ανησυχία, καθώς επικεντρώνεται κυρίως στην ελληνική ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό. Αυτή η προσέγγιση περιθωριοποιεί τις συνεισφορές και τις προοπτικές άλλων εθνοτικών ομάδων, καλλιεργώντας ενδεχομένως την αίσθηση της ελληνικής ανωτερότητας και αποτυγχάνοντας να προωθήσει την ίση μεταχείριση και την κατανόηση των διαφορετικών πολιτισμών. Αυτό περιλαμβάνει επίσης τη χρήση υποτιμητικών κειμένων και ποιημάτων κατά τη διάρκεια εθνικών εορτών και σχολικών εκδηλώσεων. Το υλικό αυτό συχνά περιλαμβάνει αρνητικούς χαρακτηρισμούς των "άλλων", γεγονός που διαιωνίζει ξενοφοβικές συμπεριφορές και ενισχύει τις απόψεις διακρίσεων μεταξύ των μαθητών.
- Μια άλλη ανησυχία αφορά αναφορές για εκπαιδευτικούς που επιδεικνύουν ρατσιστικές ή σεξιστικές συμπεριφορές και προωθούν ξενοφοβικές απόψεις στην τάξη, γεγονός που μαρτυρά ότι οι ελλείψεις στο πρόγραμμα σπουδών και η χρηματοδότηση των σχολείων που εξυπηρετούν μειονοτικές κοινότητες αποτελούν μείζονα προβλήματα. Αυτή η συμπεριφορά

συμβάλλει σε ένα εχθρικό εκπαιδευτικό περιβάλλον για τους μαθητές που προέρχονται από μειονότητες και διαιωνίζει τις συστημικές διακρίσεις στα σχολεία. Αυτές οι ανεπάρκειες εμποδίζουν τις προσπάθειες των παιδιών των μειονοτήτων να βελτιώσουν τις εκπαιδευτικές τους επιδόσεις. Οι ανεπαρκείς πόροι και τα κακώς σχεδιασμένα προγράμματα σπουδών συμβάλλουν σε συστημικά εμπόδια που εμποδίζουν την εκπαιδευτική πρόοδο και τις ίσες ευκαιρίες σε άτομα που προέρχονται από μειονοτικά περιβάλλοντα.

- Ο θεσμικός ρατσισμός είναι εμφανής στον συστηματικό διαχωρισμό και τις διακρίσεις που υφίστανται οι Ρομά. Πολλοί Ρομά ζουν σε φτωχές, περιθωριοποιημένες γειτονιές και φοιτούν σε χωριστά σχολεία ή τάξεις. Τα στοιχεία της UNICEF για το 2021 αποκαλύπτουν ότι οι Ρομά αντιμετωπίζουν υψηλά επίπεδα διακρίσεων και εκπαιδευτικής ανισότητας, με το 20% να αναφέρει ότι αισθάνεται διακρίσεις όταν αλληλεπιδρά με τις σχολικές αρχές. Το ποσοστό εγκατάλειψης του σχολείου για τους νέους Ρομά είναι εξαιρετικά υψηλό, με το 92% των ατόμων ηλικίας 18-24 ετών να έχουν εγκαταλείψει πρόωρα το σχολείο. Η ανεπαρκής υποδομή στους οικισμούς των Ρομά επιδεινώνει περαιτέρω αυτές τις εκπαιδευτικές ανισότητες, υπογραμμίζοντας τον συνεχιζόμενο θεσμικό ρατσισμό που πλήττει αυτή την κοινότητα (ECRI, 2022).
- Ο θεσμικός ρατσισμός αντικατοπτρίζεται επίσης στις σοβαρές εκπαιδευτικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα παιδιά προσφύγων στην Ελλάδα. Ακόμη και πριν από την πανδημία του Covid-19, λιγότερο από το ένα τρίτο των παιδιών προσφύγων και μεταναστών ήταν εγγεγραμμένο και φοιτούσε στο σχολείο. Το ζήτημα αυτό είναι ιδιαίτερα αισθητό στα ελληνικά νησιά, όπου λιγότερο από το 15% των παιδιών στους προσφυγικούς καταυλισμούς παρακολουθούσε επίσημη σχολική εκπαίδευση το προηγούμενο έτος. Στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ), η κατάσταση είναι ακόμη πιο τραγική, με ποσοστό φοίτησης μόλις 0,3%, όπου μόνο επτά από τα 2.900 παιδιά παρακολούθησαν μαθήματα. Αυτή η έντονη ανισότητα αναδεικνύει τα συστημικά εμπόδια και τις ανισότητες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά των προσφύγων στην πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση (Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και Save the Children International, 2021).
- Οι ελλείψεις στο πρόγραμμα σπουδών και στη χρηματοδότηση των σχολείων που εξυπηρετούν μειονοτικές κοινότητες αποτελούν μείζονα προβλήματα. Αυτές οι ανεπάρκειες εμποδίζουν τις προσπάθειες των παιδιών των μειονοτήτων να βελτιώσουν τις εκπαιδευτικές τους επιδόσεις. Οι ανεπαρκείς πόροι και τα ανεπαρκώς σχεδιασμένα προγράμματα σπουδών συμβάλλουν σε συστημικά εμπόδια που εμποδίζουν την εκπαιδευτική πρόοδο και τις ίσες ευκαιρίες των μαθητών που προέρχονται από μειονοτικά περιβάλλοντα.
- Τα ΛΟΑΤΚΙΑ+ άτομα συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν κοινωνικό στίγμα και διακρίσεις με ποικίλες μορφές, όπως αποκλεισμό, παρενόχληση και σωματική βία. Παρά την εφαρμογή του εθνικού σχεδίου για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙΑ+, μια έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) του 2022 δείχνει ότι εξακολουθούν να υπάρχουν μισαλλόδοξες και μεροληπτικές στάσεις και συμπεριφορές κατά των ΛΟΑΤΚΙΑ+ μαθητών στα σχολεία, ιδίως από τους εκπαιδευτικούς. Η απουσία σεξουαλικής αγωγής και ολοκληρωμένης υποστήριξης των ΛΟΑΤΚΙΑ+ μαθητών επιδεινώνει το εχθρικό σχολικό κλίμα. Παρά ορισμένες βελτιώσεις, όπως η μείωση της μισαλλοδοξίας και των προκαταλήψεων μεταξύ των ΛΟΑΤΚΙΑ+ ατόμων τα τελευταία χρόνια, τα εμπόδια παραμένουν, ιδίως όσον αφορά την επιτυχή αντιμετώπιση των προβλημάτων των ΛΟΑΤΚΙΑ+ στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος.

Ιταλία

Στην Ιταλία, οι θεσμικές και συστημικές διακρίσεις στο εκπαιδευτικό πλαίσιο λαμβάνουν τη μορφή κάθετου και οριζόντιου διαχωρισμού.

- Ο κάθετος διαχωρισμός αναφέρεται στο φαινόμενο του περιορισμού του μαθητικού πληθυσμού με μεταναστευτικό υπόβαθρο σε χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, ενώ ο οριζόντιος διαχωρισμός υποδηλώνει τη μεγαλύτερη διαρθρωτική συγκέντρωση του πληθυσμού αυτού σε συγκεκριμένους τομείς της εκπαίδευσης. Τα στοιχεία που συλλέγονται από το Υπουργείο Παιδείας σχετικά με τη σχολική διαρροή δείχνουν, ότι το ένα τέταρτο των μαθητών ηλικίας 17-18 ετών εθνικότητα διαφορετική της ιταλικής δεν ολοκληρώνει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ο δείκτης ELET (Early Leaving from Educa-

tion and Training), ο οποίος μετρά τα ποσοστά του πληθυσμού ηλικίας μεταξύ 18 και 24 ετών που δεν φοιτά στην εκπαίδευση και έχει προσόντα όχι ανώτερα της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καταγράφει ποσοστό των πολιτών τρίτων χωρών 35,4%, έναντι εθνικού μέσου όρου 13,1%. Τα στοιχεία σχετικά με τους τύπους των εκπαιδευτικών διαδρομών στις οποίες έχουν πρόσβαση οι σπουδαστές με μεταναστευτικό υπόβαθρο δείχνουν μια ιδιαίτερη συγκέντρωση αυτών των σπουδαστών στις τεχνικές-επαγγελματικές σχολές. Το μέσο ποσοστό των μαθητών που έχουν μη ιταλική εθνικότητα και εγγράφονται σε γυμνάσια ανέρχεται σε 4,4%, με ελάχιστο ποσοστό εγγραφής σε κλασικά γυμνάσια (1,7%) και μέγιστο 8,9% σε τεχνικές σχολές και 12,7% σε επαγγελματικά ινστιτούτα.

- Ένα άλλο στοιχείο που πρέπει να επισημανθεί είναι η σπάνια παρουσία ατόμων που ανήκουν σε μειονότητες στο διδακτικό προσωπικό. Το γεγονός αυτό επηρεάζει τόσο την εικόνα που χαρακτηρίζει το ρόλο του εκπαιδευτικού στην Ιταλία (ο λευκός θεωρείται ως ο μόνος που μπορεί να διαδραματίσει εκπαιδευτικό ρόλο), όσο και τη δυνατότητα αμφισβήτησής του, σε περίπτωση που συσχετίζονται με αυτόν εκπαιδευτικές συμπεριφορές που εξαρτώνται από στερεότυπα και προκαταλήψεις ενός πλέγματος διακρίσεων.
- Η έρευνα σχετικά με το περιεχόμενο των σχολικών εγχειριδίων δείχνει ότι τα σχολικά προγράμματα σπουδών συχνά επικεντρώνονται σε μια ευρωκεντρική προοπτική που όχι μόνο μειώνει τις γνώσεις που σχετίζονται με γεωγραφικά και πολιτιστικά πλαίσια εκτός των ευρωπαϊκών συνόρων, αλλά και παραλείπει μεγάλο μέρος των ιστορικών, φυλετικών και αποικιοκρατικών σχέσεων μεταξύ των ευρωπαϊκών και των αποικιοκρατούμενων χωρών.

Νεολαία και Ρατσισμός

Τα σχολεία και οι άλλοι εκπαιδευτικοί χώροι θα πρέπει να αποτελούν ένα ασφαλές μέρος για όλους τους μαθητές, ωστόσο μια ανησυχητική τάση αναδύεται στην Ευρώπη: η αύξηση της ρητορικής μίσους και των περιστατικών μίσους μεταξύ των νέων στα σχολεία, η οποία προάγει ένα εχθρικό περιβάλλον για τους μαθητές που προέρχονται από μειονοτικές ομάδες και ομάδες που υφίστανται διακρίσεις, επηρεάζοντας την ασφάλεια, την ευημερία και τη σχολική τους επιτυχία. Αυτές οι μορφές διακρίσεων και βίας μπορούν να λάβουν διάφορες μορφές, από τη λεκτική κακοποίηση και τον διαδικτυακό εκφοβισμό έως τις σωματικές επιθέσεις:

Λεκτική κακοποίηση - Οι μαθητές μπορεί να αντιμετωπίσουν υποτιμητικά σχόλια, ρατσιστικούς χαρακτηρισμούς και προσβολές με βάση την εθνική/εθνοτική καταγωγή, τη θρησκεία, το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή την αναπηρία τους. Οι πράξεις αυτές μπορεί να συμβαίνουν στις τάξεις, στις παιδικές χαρές και κατά τη διάρκεια σχολικών δραστηριοτήτων. Η σκόπιμη απομόνωση των μαθητών ή η δημιουργία κλίματος φόβου τους εμποδίζει να συμμετέχουν πλήρως στη σχολική ζωή. Οι μικροεπιθέσεις, ανεπαίσθητες περιπτώσεις ρατσισμού στην καθημερινή ζωή, μπορούν να δημιουργήσουν ένα εχθρικό μαθησιακό περιβάλλον.

Ομοφοβική και τρανσφοβική γλώσσα - Οι LGBTQIA+ μαθητές συχνά υφίστανται ομοφοβικές και τρανσφοβικές προσβολές. Η γλώσσα αυτή δεν επηρεάζει μόνο τη ψυχική τους υγεία, αλλά μπορεί να οδηγήσει και σε σωματική βία.

Διαδικτυακή παρενόχληση - Η άνοδος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης διευκόλυνε τη διάδοση της ρητορικής μίσους. Οι μαθητές μπορούν να γίνουν στόχος μέσω των κοινωνικών δικτύων και άλλων διαδικτυακών πλατφορμών, βιώνοντας παρενόχληση, απειλές και λεκτική βία.

Βανδαλισμός - Η σχολική περιουσία μπορεί επίσης να αποτελέσει στόχο συμβόλων μίσους και γκράφιτι, δημιουργώντας ένα εχθρικό περιβάλλον για τους μαθητές που πλήττονται. Αυτό περιλαμβάνει βανδαλισμούς θυρίδων, σχολικών βιβλίων, θρησκευτικών συμβόλων με μηνύματα μίσους, ρατσιστικές προσβολές και άλλα προσβλητικά σύμβολα.

Επιθέσεις - Τα περιστατικά μίσους μπορεί να κλιμακωθούν από λεκτική κακοποίηση σε σωματική βία. Οι μαθητές μπορεί να δεχθούν σωματική επίθεση (από σπρωξίματα έως πιο σοβαρές επιθέσεις) λόγω της εθνικής/εθνοτικής τους καταγωγής, της θρησκείας, του φύλου, του σεξουαλικού προσανατολισμού ή άλλων χαρακτηριστικών τους.

Ο αντίκτυπος αυτών των εκδηλώσεων εχθρότητας και μίσους μεταξύ των συνομηλίκων μπορεί να είναι πολύ σοβαρός για τους μαθητές που αποτελούν στόχο: μπορεί να οδηγήσει σε άγχος, κατάθλιψη και αίσθημα απομόνωσης. Οι μαθητές που βιώνουν εχθρότητα μπορεί να δυσκολεύονται να συγκεντρωθούν και να επιτύχουν καλές επιδόσεις στην εκπαίδευσή τους, ενώ το αίσθημα ανασφάλειας και ανεπιθύμητης παρουσίας στο σχολείο μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την αίσθηση του ανήκειν και την αυτοεκτίμησή τους. Η παρατεταμένη έκθεση σε ρητορική μίσους και περιστατικά μίσους μπορεί να οδηγήσει σε υψηλότερα ποσοστά εγκατάλειψης του σχολείου μεταξύ των επηρεαζόμενων μαθητών, οι οποίοι μπορεί να προτιμήσουν να εγκαταλείψουν το σχολείο για να ξεφύγουν από το εχθρικό περιβάλλον.

Οι συνεντεύξεις, οι ομάδες εστίασης και η έρευνα γραφείου που διεξήχθησαν στην Αυστρία, την Κροατία, την Ελλάδα και την Ιταλία στο πλαίσιο του προγράμματος “Butterfly Effect” έδωσαν μια εικόνα των εκδηλώσεων μισαλλοδοξίας και ρατσισμού μεταξύ των νέων ως εξής.

Τόσο στο σχολικό, όσο και στο εξωσχολικό πλαίσιο, στην έρευνα που διεξήχθη στην Αυστρία εντοπίστηκαν περιστατικά ρατσισμού και διακρίσεων, γεγονός που ρίχνει φως στις διάχυτες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι νέοι, ιδίως οι μαθητές που έχουν υποστεί φυλετικές διακρίσεις και ανήκουν σε συγκεκριμένες κοινότητες. Οι μαθητές αναφέρουν ρατσιστικά περιστατικά ή περιστατικά μίσους από συμμαθητές τους τόσο στο σχολικό, όσο και στο εξωσχολικό πλαίσιο. Όταν οι νέοι επιδεικνύουν ρατσιστική συμπεριφορά μεταξύ τους, μπορεί να μην την αναγνωρίζουν πάντα ως ρατσισμό. Αντίθετα, τα περιστατικά αυτά γίνονται αντιληπτά ως επιθέσεις στην προσωπικότητα των μαθητών, που οδηγούν σε σωματικές ή σχετικές με την τιμή άμυνες. Μερικές φορές, οι νέοι χρειάζονται διευκρινίσεις σχετικά με την ιστορία και τις συνέπειες ορισμένων λέξεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να δικαιολογήσουν τη χρήση της γλώσσας που δημιουργεί διακρίσεις, επικαλούμενοι τη φιλία ή την άδεια των άλλων, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη για εκπαίδευση σχετικά με το ιστορικό και προσβλητικό υπόβαθρο.

Επισημαίνεται η έλλειψη καθιερωμένων διαδικασιών και προσεγγίσεων για την εργασία με κριτικό πνεύμα και ευαισθησία στις διακρίσεις, τόσο στο σχολικό περιβάλλον όσο και στην κοινωνική εργασία με τους νέους. Αυτό καθιστά δύσκολη την αντιμετώπιση θεμάτων όπως ο ρατσισμός και άλλες μορφές διακρίσεων, επειδή εξαρτάται από την ατομική ευαισθητοποίηση (των εκπαιδευτικών, των εργαζομένων στη νεολαία, των κοινωνικών λειτουργών) και τις δυνατότητές τους να τα αντιμετωπίσουν στο περιβάλλον εργασίας τους.

Μια έρευνα του Διαμεσολαβητή, που διεξήχθη στην Κροατία μεταξύ νέων ηλικίας 18 έως 30 ετών που χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο, διαπίστωσε ότι τα τελευταία πέντε χρόνια, “σχεδόν ένας στους δυο νέους έχει βιώσει την εμπειρία ότι κάποιος του έστειλε προσωπικά ένα σχόλιο μίσους ή μια προσβολή στο Διαδίκτυο, και το 96% αυτών δήλωσε ότι τους τελευταίους τρεις μήνες είδε στο Διαδίκτυο προσβλητικά σχόλια με βάση την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, το βιολογικό ή το κοινωνικό φύλο, τις θρησκευτικές πεποιθήσεις, το χρώμα του δέρματος, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, τη σωματική εμφάνιση και την οικονομική κατάσταση»¹.

Παρόλο που τα αποτελέσματα των ομάδων εστίασης, των συνεντεύξεων και των ερωτηματολογίων παρέχουν μόνο μια μικρή εικόνα της αντίληψης και της εμπειρίας των νέων σχετικά με αυτά τα ζητήματα, δείχνουν σαφώς αυξημένες τάσεις έκθεσης στη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο. Επισημαίνουν επίσης την έλλειψη εκπαίδευσης και ενημέρωσης σχετικά με τη ρητορική μίσους, τις διακρίσεις και τη μισαλλοδοξία, την έλλειψη κατανόησης των κατάλληλων τρόπων αντίδρασης και την τάση αγνόησης των περιστατικών αυτών. Τα αποτελέσματα των ομάδων εστίασης αποκαλύπτουν ότι οι νέοι έχουν υψηλό ενδιαφέρον για τα θέματα σχετικά με τα περιστατικά μίσους, τη ρητορική μίσους και τις διακρίσεις και πολύ χαμηλή εμπιστοσύνη στους υφιστάμενους μηχανισμούς αντιμετώπισης των περιστατικών μίσους και των διακρίσεων τόσο εντός, όσο και εκτός σχολείου. Ο βαθμός και το βάθος κάλυψης και συζήτησης αυτών των φαινομένων στα σχολεία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το

εκάστοτε σχολείο και τα προσωπικά κίνητρα των επιμέρους μελών του εκπαιδευτικού προσωπικού του.

Η απουσία υποχρεωτικών αντιρατσιστικών ενοτήτων στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών αναγνωρίζεται ως ένα κρίσιμο κενό, το οποίο καθιστά αναγκαία την ύπαρξη τυποποιημένων ενοτήτων για την παροχή των απαιτούμενων γνώσεων και δεξιοτήτων στους εκπαιδευτικούς σχετικά με την αντιμετώπιση του ρατσισμού και των διακρίσεων. Η ενίσχυση της συνεργασίας με τα σχολεία και τους εκπαιδευτικούς, η ενσωμάτωση των κοινωνικών θεμάτων στα προγράμματα κατάρτισης των εκπαιδευτικών και η προώθηση της ολιστικής υποστήριξης υπογραμμίζουν την πολύπλευρη προσέγγιση που απαιτείται για την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των βαθέτερων αιτιών και των επιπτώσεων του ρατσισμού.

Οι ομάδες εστίασης και οι συνεντεύξεις στην Ελλάδα αναγνώρισαν τους μετανάστες, τους πρόσφυγες και τα μέλη της κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ+ ως τους κύριους στόχους της ρητορικής και των εγκλημάτων μίσους. Στα περιστατικά επιθετικότητας εμπλέκονται άτομα από διάφορα πλαίσια, συμπεριλαμβανομένου του προσωπικού περιβάλλοντος του θύματος (όπως σχολεία, σύλλογοι και κοινοτικές οργανώσεις), καθώς και εξωτερικού περιβάλλοντος. Στην Ελλάδα, υπάρχει μια ανησυχητική τάση ομοφοβικών σχολίων σε δημόσιους χώρους κατά τη διάρκεια συνηθισμένων καθημερινών δραστηριοτήτων, αλλά αυτή η επιθετικότητα δεν συμβαίνει μόνο σε δημόσιους χώρους, αλλά και στο σπίτι και στο σχολικό περιβάλλον. Τα ΛΟΑΤΚΙΑ+ άτομα αποτελούν συνήθως αντικείμενο διακρίσεων και εκφοβισμού στα σχολεία, γεγονός που επηρεάζει αρνητικά τη ψυχική τους υγεία και τις μαθησιακές τους επιδόσεις.

Τα σεμινάρια παρείχαν χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με την εμφάνιση και τον αντίκτυπο της ρητορικής μίσους, ρίχνοντας φως στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί. Τα ακόλουθα είναι σημαντικά στοιχεία που διαπιστώθηκαν όσον αφορά την κατανομή και το βάθος του φαινομένου της ρητορικής μίσους στα σχολεία: το σχολικό χωροταξικό πλαίσιο (γειτονίες), οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και οι εκπαιδευτικές υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των ανθρωπινών πόρων. Η έλλειψη γνώσης πολλών μαθητών σχετικά με τη σοβαρότητα και τη συχνότητα της ρητορικής μίσους υποδηλώνει την ανάγκη για πρόσθετη εκπαίδευση, ώστε να επικοινωνηθούν αποτελεσματικά οι απτές επιπτώσεις της ρητορικής μίσους. Η αύξηση των διακρίσεων απέναντι σε ευάλωτες κοινότητες, όπως οι Ρομά, υπογράμμισε τη σημασία ανάπτυξης προσαρμοσμένων παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση των προκαταλήψεων και την προώθηση της κατανόησης μεταξύ των μαθητών, την ενίσχυση της ενσυναίσθησης προς τις περιθωριοποιημένες ομάδες και την αμφισβήτηση των στερεοτύπων. Η συμμετοχή των γονέων εμφανίστηκε ως κρίσιμο στοιχείο που επηρεάζει τη συμμετοχή των μαθητών σε εκστρατείες κατά της ρητορικής μίσους. Οι περιπτώσεις στις οποίες οι μαθητές αρνήθηκαν να συμμετάσχουν λόγω της μη σύμφωνης γνώμης των γονέων υπογράμμισαν τη συνεχιζόμενη ανάγκη συνεργασίας μεταξύ σχολείων και γονέων για τη δημιουργία ενός ασφαλούς και χωρίς αποκλεισμούς μαθησιακού περιβάλλοντος.

Οι συνεντεύξεις αποκάλυψαν μια συνεχιζόμενη αβεβαιότητα ως προς την υποστήριξη των θυμάτων, συμπεριλαμβανομένης της απροθυμίας να απευθυνθούν άμεσα στις αρμόδιες αρχές. Αντ' αυτού, τα θύματα επιλέγουν συχνά να συζητήσουν τις εμπειρίες τους με άτομα του άμεσου περιβάλλοντός τους, προκειμένου να λάβουν συναισθηματική υποστήριξη. Η παρατηρούμενη επιφυλακτικότητα τόσο στην παρέμβαση των μαρτύρων, όσο και στην αναφορά των θυμάτων υπογραμμίζει την πολυπλοκότητα της διαχείρισης των συνεπειών των περιστατικών, καθώς και τη σημασία της ανάπτυξης υποστηρικτικών κοινοτικών δικτύων για την αντιμετώπιση των συναισθηματικών και ψυχολογικών επιπτώσεων στα άτομα που έχουν έρθει αντιμέτωπα με τη ρητορική ή τα εγκλήματα μίσους.

Από τα ερευνητικά αποτελέσματα στην Ιταλία προκύπτει ότι η σχέση μεταξύ των συνομηλίκων επηρεάζεται από τις πράξεις μίσους σε ένα συνεχές φάσμα που κυμαίνεται από μορφές έμμεσου εξαναγκασμού έως εκφράσεις λεκτικής βίας. Οι δυναμικές του αποκλεισμού, της αποφυγής, του χλευασμού, των μικρο- και μακρο-επιθέσεων συνθέτουν ένα πλαίσιο επιζήμιων βιωμάτων συχνά σε συσχέτιση με τη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών προσώπων αναφοράς. Αναλύοντας τις συνεντεύξεις, προκύπτει ότι τα θύματα πράξεων μίσους βιώνουν βαθιά ψυχολογική δυσφορία, που χαρακτηρίζεται από σύγχυση, αποπροσανατολισμό, ντροπή και αδυναμία. Οι πράξεις μίσους που υφίστανται στο σχολείο ενσταλάζουν επίσης στους

νέους μια βαθιά αίσθηση κατωτερότητας, αποθαρρύνοντάς τους να συνεχίσουν τις σπουδές τους και περιορίζοντας τις μελλοντικές τους ευκαιρίες. Αυτή η συναισθηματική κατάσταση τροφοδοτείται από την ασυμφωνία μεταξύ της προσδοκίας ασφάλειας του εκπαιδευτικού πλαισίου και της εμπειρίας της βίας και επιδεινώνεται περαιτέρω από τις αντιδράσεις των άλλων (συνομηλίκων και εκπαιδευτικών παραγόντων) και την κοινωνική απομόνωση. Ένα από τα σημαντικότερα συμπεράσματα της έρευνας που διεξήχθη στην Ιταλία αφορά τον ρόλο των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στη διαιώνιση αυτών των δυναμικών. Συχνά, οι εκπαιδευτικοί και τα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για την εκπαίδευση ή έχουν ρόλο ευθύνης και οργάνωσης όχι μόνο δεν είναι προετοιμασμένοι να αναγνωρίσουν και να αντιμετωπίσουν τις μικροεπιθέσεις και τις πρακτικές διακρίσεων, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις τις διαπράττουν ενεργά ή τις επικροτούν. Αυτή η συνενοχή, είτε μέσω άμεσων ενεργειών είτε μέσω παραλείψεων, επιδεινώνει περαιτέρω την κατάσταση και συμβάλλει στην εμπέδωση των διακρίσεων στο εκπαιδευτικό σύστημα ειδικότερα και στο κοινωνικό σύστημα γενικότερα. Οι πράξεις μίσους που διαπράττονται από έναν εκπαιδευτικό, εξάλλου, δεν βλάπτουν μόνο το μεμονωμένο θύμα, αλλά μολύνουν ολόκληρο το σχολικό περιβάλλον, δημιουργώντας ένα αντιπαιδαγωγικό σκηνικό για όλους τους μαθητές. Παρακολουθώντας επεισόδια ρατσισμού από έναν ενήλικα σε θέση εξουσίας, οι μαθητές μαθαίνουν τη συμπεριφορά που δημιουργεί διακρίσεις μέσω μίμησης, παγιώνοντας έτσι τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα.

Παρά το γεγονός ότι τα θύματα γνωρίζουν τις νομικές οδούς που είναι διαθέσιμες για να προστατευτούν, αντιμετωπίζουν ισχυρή αντίσταση από πρόσωπα αναφοράς στη σχολική κοινότητα, τα οποία αποθαρρύνουν ενεργά την καταγγελία. Μια άλλη σημαντική διαπίστωση είναι το γεγονός ότι όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα δήλωσαν ότι “δεν γνώριζαν καμία αρχή, ένωση ή φορέα στον οποίο θα μπορούσαν να απευθυνθούν προκειμένου να καταγγείλουν τις διακρίσεις που υπέστησαν”.

Οι μαρτυρίες που συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο της έρευνας υπογραμμίζουν την ανάγκη για στοχευμένες παρεμβάσεις που υπερβαίνουν τα απλά πειθαρχικά μέτρα. Είναι ζωτικής σημασίας η εφαρμογή ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων, συνοδευόμενων από σχολικές πολιτικές που προβλέπουν συγκεκριμένα και ολοκληρωμένα μέτρα για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των πράξεων μίσους.

Αποτελεσματικές στρατηγικές πρόληψης και υποστήριξης

Σημασία και προσεγγίσεις για την πρόληψη

Στο σημερινό ολοένα και περισσότερο διαφοροποιημένο και διασυνδεδεμένο κόσμο, τα σχολεία διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση των στάσεων και των συμπεριφορών των μελλοντικών γενεών. Ως μικρογραφία της κοινωνίας, αποτελούν περιβάλλοντα όπου οι νέοι διδάσκονται όχι μόνο σχολικά μαθήματα, αλλά και κοινωνικές αξίες και κανόνες. Ένα κρίσιμο ζήτημα που πρέπει να αντιμετωπίσουν τα σχολεία είναι η πρόληψη της ρητορικής και των εγκλημάτων μίσους, τα οποία είναι επιζήμια για την ασφάλεια, την ευημερία και την πρόοδο των μαθητών, όπως τονίζεται ευρέως στα παραπάνω κεφάλαια. Η σημασία της εφαρμογής μέτρων πρόληψης στα σχολεία δεν μπορεί να υποβαθμιστεί, καθώς οι δράσεις αυτές είναι απαραίτητες για την προώθηση ενός ασφαλούς και χωρίς αποκλεισμούς περιβάλλοντος, την προώθηση του αμοιβαίου σεβασμού και τη διασφάλιση της σφαιρικής ανάπτυξης των μαθητών. Δίνοντας προτεραιότητα σε αυτές τις δράσεις, τα σχολεία μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο προετοιμάζοντας τους μαθητές να συμβάλουν θετικά σε έναν ποικιλόμορφο και διασυνδεδεμένο κόσμο. Τα οφέλη αυτών των προσπαθειών εκτείνονται πολύ πέρα από τους τοίχους του σχολείου, επηρεάζοντας την ευρύτερη κοινότητα και την κοινωνία στο σύνολό της. Ως εκ τούτου, είναι επιτακτική ανάγκη τα σχολεία να λαμβάνουν προληπτικά μέτρα για την αντιμετώπιση και την πρόληψη της ρητορικής και των εγκλημάτων μίσους, διασφαλίζοντας ότι κάθε μαθητής έχει την ευκαιρία να μαθαίνει σε ένα περιβάλλον χωρίς φόβο και διακρίσεις. Ακολουθούν ορισμένα μέτρα και προσεγγίσεις πρόληψης που μπορούν να εφαρμοστούν σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα:

Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση

- **Ενσωμάτωση του προγράμματος σπουδών:** Ενσωμάτωση ολοκληρωμένων μαθημάτων σχετικά με τη διαφορετικότητα, την αποδοχή, την ιστορία και τον αντίκτυπο των εγκλημάτων μίσους στο σχολικό πρόγραμμα σπουδών. Η προσέγγιση αυτή περιλαμβάνει τη διδασκαλία των μαθητών σχετικά με την αξία της συμμετοχικότητας, την κατανόηση των διαφορετικών πολιτισμών και την αναγνώριση των επιβλαβών επιπτώσεων της προκατάληψης και του μίσους. Τα μαθήματα μπορούν να καλύπτουν το ιστορικό πλαίσιο των εγκλημάτων μίσους, διερευνώντας τον τρόπο με τον οποίο τέτοιες πράξεις έχουν διαμορφώσει τις κοινωνίες, καθώς και τη σημασία της ενσυναίσθησης και του σεβασμού για όλα τα άτομα. Με την ενσωμάτωση αυτών των θεμάτων σε διάφορα μαθήματα, οι μαθητές θα αναπτύξουν βαθύτερη ευαισθητοποίηση και δέσμευση για την προώθηση ενός ασφαλούς, αλληλέγγυου και συμπεριληπτικού περιβάλλοντος για όλους.
- **Σχολική κουλτούρα:** Προάγετε ένα σχολικό περιβάλλον που δίνει προτεραιότητα στο σεβασμό και τη συμπερίληψη, εφαρμόζοντας προγράμματα, εκδηλώσεις και δραστηριότητες σε όλο το σχολείο, αφιερωμένες στον εορτασμό της διαφορετικότητας. Αυτό περιλαμβάνει την ενθάρρυνση των μαθητών και του προσωπικού να αγκαλιάζουν και να εκτιμούν τον πλούτο της διαφορετικότητάς στην κοινότητά τους. Μέσω αυτών των πρωτοβουλιών, το σχολείο θα δημιουργήσει μια θετική ατμόσφαιρα όπου κάθε άτομο θα αισθάνεται ότι εκτιμάται και ότι γίνεται σεβαστό, ενισχύοντας το μήνυμα ότι η διαφορετικότητα αποτελεί δύναμη και ουσιαστικό μέρος μιας αρμονικής και αλληλέγγυας σχολικής νοοτροπίας. Συνεργαστείτε με τους γονείς και τους κηδεμόνες για να αντιμετωπίσετε τυχόν ανησυχίες που μπορεί να έχουν, εξασφαλίζοντας τη συμμετοχή και την υποστήριξή τους στην προώθηση ενός συμπεριληπτικού περιβάλλοντος. Αυτή η συνεργατική προσέγγιση θα συμβάλει στη δημιουργία ενός χώρου, όπου όλοι οι μαθητές μπορούν να συμμετέχουν πλήρως.
- **Μαθητικές Οργανώσεις:** Ενεργή υποστήριξη και ενθάρρυνση μαθητικών ομάδων που υπερασπίζονται την ενσωμάτωση και τη διαφορετικότητα, όπως πολιτιστικές λέσχες, ενώσεις ΛΟΑΤΚΙ+ και ομάδες κατά του εκφοβισμού ή πρωτοβουλίες ομοτίμων που προσφέρουν υποστήριξη στα θύματα. Αυτές οι οργανώσεις παρέχουν στους μαθητές μια πλατφόρμα για να επικοινωνήσουν, να μοιραστούν εμπειρίες

και να υπερασπιστούν ένα περισσότερο συμπεριληπτικό και αλληλέγγυο σχολικό περιβάλλον. Προσφέροντας πόρους, καθοδήγηση και αναγνώριση σε αυτές τις ομάδες, το σχολείο ενισχύει την πρωτοβουλία των μαθητών και ενδυναμώνει τους νέους να αναλάβουν ενεργό ρόλο στην προώθηση της ισότητας, της κατανόησης και της αποδοχής μεταξύ των συνομηλίκων τους.

- Προσαρμόστε τις δραστηριότητες σε διαφορετικά υπόβαθρα:** Αναγνωρίστε τις ξεχωριστές εμπειρίες και προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι μαθητές από περιθωριοποιημένες ομάδες. Σχεδιάστε και προσαρμόστε τις σχολικές δραστηριότητες, τα προγράμματα και τις παρεμβάσεις, ώστε να ανταποκρίνονται πολιτισμικά και να είναι συμπεριληπτικές. Αυτή η προσέγγιση διασφαλίζει ότι όλοι οι μαθητές, ανεξάρτητα από το υπόβαθρό τους, μπορούν να συμμετέχουν ουσιαστικά και να επωφελούνται εξίσου από τις προσπάθειες του σχολείου για την καταπολέμηση της ρητορικής και των εγκλημάτων μίσους. Αναγνωρίζοντας και αντιμετωπίζοντας τις επιμέρους αυτές ανάγκες, τα σχολεία μπορούν να δημιουργήσουν ένα πιο δίκαιο και υποστηρικτικό περιβάλλον για όλους.
- Διαδραστικά εργαστήρια:** Οργανώστε ενδιαφέροντα εργαστήρια που εστιάζουν στη διερεύνηση της ταυτότητας του ατόμου, στην ανάπτυξη ενσυναίσθησης και στην βαθύτερη κατανόηση της ποικιλομορφίας. Αυτές οι συνεδρίες θα πρέπει να ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή, επιτρέποντας στους μαθητές να προβληματιστούν σχετικά με τις δικές τους εμπειρίες, ενώ παράλληλα μαθαίνουν για τις προοπτικές των άλλων. Μέσα από δραστηριότητες όπως παιχνίδια ρόλων, ομαδικές συζητήσεις και συνεργατικά προγράμματα, τα εργαστήρια αυτά στοχεύουν στην ανάπτυξη ενσυναίσθησης, στην ενίσχυση του αμοιβαίου σεβασμού και στην προώθηση μιας σχολικής κοινότητας χωρίς αποκλεισμούς.
- Εκπαίδευση στον ψηφιακό γραμματισμό:** Προσφέρετε ολοκληρωμένη εκπαίδευση στον ψηφιακό γραμματισμό για να εξοπλίσετε τους μαθητές με τις απαραίτητες δεξιότητες, ώστε να περιηγούνται υπεύθυνα στους διαδικτυακούς χώρους. Η εκπαίδευση αυτή θα πρέπει να καλύπτει την ασφαλή και ηθική χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, στρατηγικές για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους και τεχνικές για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Ενισχύοντας την κατανόηση των ψηφιακών πλατφορμών από τους μαθητές και προωθώντας την υπεύθυνη διαδικτυακή συμπεριφορά, τα σχολεία μπορούν να βοηθήσουν στην καταπολέμηση της ρητορικής μίσους και στη δημιουργία ενός πιο σεβαστού διαδικτυακού περιβάλλοντος.
- Εργαστήρια και κατάρτιση για εκπαιδευτικούς και παιδαγωγούς:** Να προσφέρετε τακτικά ευκαιρίες επαγγελματικής ανάπτυξης για εκπαιδευτικούς που εστιάζουν στην πολιτισμική επάρκεια, στην

εκπαίδευση κατά των προκαταλήψεων και στις αποτελεσματικές στρατηγικές για την πρόληψη και την αντιμετώπιση περιστατικών μίσους. Αυτά τα εργαστήρια και οι εκπαιδεύσεις θα πρέπει να εφοδιάζουν τους εκπαιδευτικούς με τις γνώσεις και τα εργαλεία που απαιτούνται για τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος στην τάξη χωρίς αποκλεισμούς, την αντιμετώπιση των προκαταλήψεων και την κατάλληλη παρέμβαση όταν λαμβάνουν χώρα περιστατικά μίσους. Με τη συνεχή ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να υποστηρίξουν καλύτερα ένα ποικιλόμορφο μαθητικό σώμα και να συμβάλουν σε μια ασφαλέστερη και περισσότερο αλληλέγγυα σχολική κοινότητα.

- **Αξιολόγηση και ανατροφοδότηση:** Εφαρμόστε μια συστηματική διαδικασία για την τακτική αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων που αποσκοπούν στην καταπολέμηση της ρητορικής μίσους και την προώθηση της συμμετοχικότητας. Συλλέξτε ανατροφοδότηση από τους μαθητές, το προσωπικό και τη σχολική κοινότητα για να μετρήσετε τον αντίκτυπο αυτών των προγραμμάτων και να εντοπίσετε τομείς για βελτίωση. Χρησιμοποιήστε αυτή την ανατροφοδότηση για να αναπτύξετε και να βελτιώσετε τις μελλοντικές πρωτοβουλίες, διασφαλίζοντας ότι παραμένουν στοχευμένες, αποτελεσματικές και ανταποκρίνονται στις εξελισσόμενες ανάγκες του σχολικού περιβάλλοντος.
- **Δραστηριότητες αναστοχασμού:** Οργανώστε δραστηριότητες που παρέχουν ευκαιρίες στη σχολική κοινότητα να προβληματιστεί και να μάθει από περιστατικά μίσους ή διακρίσεων. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει συζητήσεις στην τάξη, συγκεντρώσεις σε όλο το σχολείο και στοχευμένα εργαστήρια που ενθαρρύνουν τον ανοιχτό διάλογο, την κριτική σκέψη και την κοινή κατανόηση. Οι δραστηριότητες αυτές θα πρέπει να στοχεύουν στη διερεύνηση του αντίκτυπου του περιστατικού, στην προώθηση της ενσυναίσθησης και στην ανάπτυξη στρατηγικών για την πρόληψη παρόμοιων περιστατικών στο μέλλον, προωθώντας ένα περισσότερο συμπεριληπτικό και υποστηρικτικό σχολικό περιβάλλον.
- **Επανεκπαίδευση:** Εφαρμογή προγραμμάτων επιμόρφωσης για άτομα που έχουν διαπράξει περιστατικά μίσους, με στόχο να τους βοηθήσουν να κατανοήσουν τον αντίκτυπο των πράξεών τους και να ενθαρρύνουν την υιοθέτηση μιας αλληλέγγυας συμπεριφοράς. Τα προγράμματα αυτά θα πρέπει να προσφέρουν γνώσεις σχετικά με τη βλάβη που προκλήθηκε, να αντιμετωπίζουν τις υποκείμενες προκαταλήψεις και να παρέχουν στρατηγικές για την προώθηση της συμμετοχικότητας και της ενσυναίσθησης. Καθοδηγώντας τους δράστες μέσα από μια διαδικασία αναστοχασμού και μάθησης, το σχολείο μπορεί να προωθήσει την προσωπική ανάπτυξη και να μειώσει την πιθανότητα μελλοντικών περιστατικών, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη μιας περισσότερο αλληλέγγυας και υποστηρικτικής κοινότητας.

Πολιτικές και διαδικασίες

Σαφείς πολιτικές: Καθιέρωση και εφαρμογή ολοκληρωμένων πολιτικών που απαγορεύουν ρητά τη ρητορική μίσους, τον εκφοβισμό και τις διακρίσεις εντός της σχολικής κοινότητας. Οι πολιτικές αυτές πρέπει να ορίζονται με σαφήνεια και να εφαρμόζονται με συνέπεια, ώστε να προάγεται ένα ασφαλές και χωρίς αποκλεισμούς περιβάλλον. Βεβαιωθείτε, ότι όλοι οι μαθητές, το προσωπικό και οι γονείς ενημερώνονται διεξοδικά για τις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές μέσω αποτελεσματικών διαύλων επικοινωνίας, υπογραμμίζοντας τη σημασία του αμοιβαίου σεβασμού και της υπευθυνότητας.

Μηχανισμοί αναφοράς: Εφαρμογή προσβάσιμων και εμπιστευτικών μηχανισμών αναφοράς που επιτρέπουν στους μαθητές και το προσωπικό να αναφέρουν με ασφάλεια περιστατικά μίσους. Τα συστήματα αυτά θα πρέπει να είναι εύχρηστα, διασφαλίζοντας ότι τα άτομα αισθάνονται άνετα να αναφέρουν τα περιστατικά, χωρίς να φοβούνται αντίποινα. Με την παροχή μιας ασφαλούς και αξιόπιστης οδού αναφοράς, το σχολείο μπορεί να αντιμετωπίσει και να επιλύσει άμεσα τα ζητήματα, συμβάλλοντας σε ένα περιβάλλον με περισσότερο σεβασμό και υποστήριξη.

Συμμετοχή των γονέων και της κοινότητας

Εμπλοκή: Προώθηση της ενεργού συμμετοχής με τη δραστηριοποίηση των γονέων και της κοινότητας σε ουσιαστικές συζητήσεις σχετικά με την ετερότητα, την ισότητα και τη συμπερίληψη. Διευκολύνετε αυτές τις συζητήσεις μέσω διαφορετικών διαύλων, όπως φόρουμ, ενημερωτικά δελτία και εκδηλώσεις της κοινότητας. Με την ενθάρρυνση της συμμετοχής και την προώθηση του ανοιχτού διαλόγου, το σχολείο μπορεί να οικοδομήσει μια ισχυρότερη, περισσότερο συμπεριληπτική κοινότητα που εκτιμά και υποστηρίζει τη διαφορετικότητα σε όλες τις εκφάνσεις της.

Συνεργασίες: Διαμορφώστε στρατηγικές συνεργασίες με τοπικές οργανώσεις που ειδικεύονται στην εκπαίδευση για τη διαφορετικότητα και την πρόληψη των εγκλημάτων μίσους. Συνεργαστείτε με αυτούς τους ειδικούς για την παροχή πολύτιμων πόρων, κατάρτισης και προγραμμάτων που ενισχύουν τις προσπάθειες του σχολείου για την προώθηση της συμμετοχικότητας και την πρόληψη περιστατικών μίσους. Αυτές οι συμπράξεις θα ενισχύσουν την αφοσίωση του σχολείου στη δημιουργία ενός ασφαλούς, αλληλέγγυου και υποστηρικτικού περιβάλλοντος για όλα τα μέλη της κοινότητας.

Δράσεις υποστήριξης των θυμάτων

- **Αντιμετώπιση του περιστατικού:** Αντιδράστε γρήγορα και αποφασιστικά σε κάθε περιστατικό ή έγκλημα μίσους εξετάζοντας άμεσα την περίπτωση. Λάβετε μέτρα προκειμένου να διαχωρίσετε τα εμπλεκόμενα άτομα και δώστε προτεραιότητα στην ασφάλεια του θύματος. Ξεκινήστε ενδελεχή έρευνα για την κατανόηση των περιστάσεων, διασφαλίζοντας ότι θα ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για την επίλυση του ζητήματος και την αποτροπή μελλοντικών περιστατικών. Αυτή η άμεση και προληπτική ανταπόκριση ενισχύει τη δέσμευση του σχολείου για τη διατήρηση ενός ασφαλούς περιβάλλοντος.
- **Υποστήριξη του θύματος:** Παρέχετε ολοκληρωμένη στήριξη στο θύμα παρέχοντας συναισθηματική Υποστήριξη του θύματος: Παρέχετε ολοκληρωμένη στήριξη στο θύμα παρέχοντας συναισθηματική υποστήριξη και πρόσβαση στους απαραίτητους πόρους. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει συμβουλευτικές

υπηρεσίες, ομάδες ομότιμης υποστήριξης και σύνδεση με εξωτερικούς οργανισμούς υποστήριξης. Η διασφάλιση ότι το θύμα λαμβάνει την απαραίτητη βοήθεια είναι ζωτικής σημασίας για την ανάρρωσή του και ενισχύει την δέσμευση του σχολείου στην προώθηση ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος.

- **Αντιμετώπιση του περιστατικού:** Αντιδράστε γρήγορα και αποφασιστικά σε κάθε περιστατικό ή έγκλημα μίσους εξετάζοντας άμεσα την περίπτωση. Λάβετε μέτρα προκειμένου να διαχωρίσετε τα εμπλεκόμενα άτομα και δώστε προτεραιότητα στην ασφάλεια του θύματος. Ξεκινήστε ενδελεχή έρευνα για την κατανόηση των περιστάσεων, διασφαλίζοντας ότι θα ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για την επίλυση του ζητήματος και την αποτροπή μελλοντικών περιστατικών. Αυτή η άμεση και προληπτική ανταπόκριση ενισχύει τη δέσμευση του σχολείου για τη διατήρηση ενός ασφαλούς περιβάλλοντος.
- **Υποστήριξη του θύματος:** Παρέχετε ολοκληρωμένη στήριξη στο θύμα παρέχοντας συναισθηματική υποστήριξη και πρόσβαση στους απαραίτητους πόρους. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει συμβουλευτικές υπηρεσίες, ομάδες ομότιμης υποστήριξης και σύνδεση με εξωτερικούς οργανισμούς υποστήριξης. Η διασφάλιση ότι το θύμα λαμβάνει την απαραίτητη βοήθεια είναι ζωτικής σημασίας για την ανάρρωσή του και ενισχύει την δέσμευση του σχολείου στην προώθηση ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος.

Πειθαρχικές ενέργειες

- **Δίκαιη τιμωρία:** Εφαρμόστε πειθαρχικά μέτρα στους δράστες σύμφωνα με τις σχολικές πολιτικές και τη σοβαρότητα του περιστατικού, διασφαλίζοντας μια δίκαιη και διαφανή διαδικασία. Εφαρμόστε πειθαρχικά μέτρα για τους δράστες που ευθυγραμμίζονται με τις σχολικές πολιτικές και αντικατοπτρίζουν τη σοβαρότητα του περιστατικού. Διασφαλίστε ότι η διαδικασία είναι δίκαιη, διαφανής και εφαρμόζεται με συνέπεια, επιτρέποντας σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη να κατανοήσουν τα μέτρα που λαμβάνονται. Η προσέγγιση αυτή όχι μόνο διατηρεί την ακεραιότητα των σχολικών πολιτικών αλλά και ενισχύει τη δέσμευση για λογοδοσία και απονομή δικαιοσύνης εντός της σχολικής κοινότητας.
- **Επανορθωτικές πρακτικές:** Εφόσον κρίνεται σκόπιμο, εφαρμόστε πρακτικές αποκαταστατικής δικαιοσύνης για την αντιμετώπιση περιστατικών ρητορικής μίσους ή κακοποίησης εντός της σχολικής κοινότητας. Οι πρακτικές αυτές επικεντρώνονται στην αναγνώριση της προκληθείσας βλάβης, στη διευκόλυνση του ανοιχτού διαλόγου μεταξύ των θιγόμενων μερών και στην προσπάθεια επανόρθωσης και συμφιλίωσης. Με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων μερών στη διαδικασία διευθέτησης του προβλήματος, οι επανορθωτικές πρακτικές συμβάλλουν στην αποκατάσταση των σχέσεων, στην προώθηση της υπευθυνότητας και στη δημιουργία ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος όπου οι μαθητές μαθαίνουν από τις πράξεις τους και συμβάλλουν στην ανάπτυξη μιας σχολικής κουλτούρας με περισσότερο σεβασμό.

Επικοινωνία

- **Διαφάνεια:** Διατήρηση ανοικτής επικοινωνίας με τη σχολική κοινότητα σχετικά με περιστατικά ρητορικής μίσους ή διακρίσεων, με λεπτομερή περιγραφή των ενεργειών που έχουν ληφθεί και της διαρκούς δέσμευσης για την πρόληψη μελλοντικών περιστατικών. Βεβαιωθείτε ότι η επικοινωνία αυτή σέβεται την ιδιωτική ζωή και την εμπιστευτικότητα, παρέχοντας σαφείς και ακριβείς πληροφορίες και διασφαλίζοντας παράλληλα τα εμπλεκόμενα άτομα.
- **Διαβεβαίωση:** Διαβεβαιώνετε συνεχώς τους μαθητές, τους γονείς και το προσωπικό για την αφοσίωση του σχολείου στη δημιουργία και διατήρηση ενός ασφαλούς και συμπεριληπτικού περιβάλλοντος. Επιστημάνετε τα μέτρα που εφαρμόζονται για την υποστήριξη αυτής αποστολής και τονίστε την ενεργό προσέγγιση του σχολείου για την αντιμετώπιση και την πρόληψη περιστατικών και εγκλημάτων μίσους.

Με την ενσωμάτωση αυτών των στρατηγικών πρόληψης και υποστήριξης, τα σχολεία μπορούν να προωθήσουν ένα περιβάλλον περισσότερο ασφαλές, αλληλέγγυο και χωρίς αποκλεισμούς, το οποίο καταπολεμά ενεργά το μίσος και προάγει μια σχολική κουλτούρα με θετικό πρόσημο.

Οδηγίες αντιμετώπισης της ρητορικής και των περιστατικών μίσους

Ορισμένες πρακτικές συμβουλές

Καθώς τα περιστατικά μίσους συμβαίνουν όλο και συχνότερα, είναι ζωτικής σημασίας για τους εκπαιδευτικούς να επεξεργάζονται τα δικά τους συναισθήματα, στάσεις και γνώσεις προτού κληθούν να λάβουν αποφάσεις, να εισέλθουν σε μια κατάσταση σύγκρουσης ή να βοηθήσουν τους μαθητές να επεξεργαστούν ένα γεγονός.

Εάν είστε δάσκαλος ή εκπαιδευτικός που εργάζεται σε τάξη ή σε άλλο εκπαιδευτικό περιβάλλον και γίνετε μάρτυρας ή πληροφορηθείτε μια περίπτωση ρητορικής μίσους ή ένα περιστατικό μίσους στο οποίο εμπλέκονται οι μαθητές σας, λάβετε υπόψη σας τις ακόλουθες συμβουλές για το πώς να αντιδράσετε:

Προετοιμαστείτε και εξασκηθείτε

Οι εκπαιδευτικοί εκπαιδεύονται στην πειθαρχία των μαθητών και τη διαχείριση της τάξης, αλλά τα περιστατικά μίσους δημιουργούν ένα περιβάλλον για το οποίο λίγοι είναι επαρκώς προετοιμασμένοι. Είναι σημαντικό να μελετάτε τις σχετικές κατευθυντήριες γραμμές και πηγές, αλλά είναι εξίσου σημαντικό να εξασκείστε και να παίζετε σε ρόλους τα σενάρια που θεωρείτε πιο δύσκολα. Μπορείτε να το κάνετε αυτό με μερικούς έμπιστους συναδέλφους σας, θέτοντας στον εαυτό σας βασικές ερωτήσεις: Τι είμαι προετοιμασμένος να πω; Τι είμαι προετοιμασμένος να κάνω; Πώς το συνδέω αυτό με τη διδασκαλία μου; Για παράδειγμα, αν διδάσκω ιστορία, πώς σχετίζεται αυτό το θέμα; Επίσης, σκεφτείτε σενάρια όπου μπορεί να χρειαστεί να ζητήσετε εξωτερική βοήθεια. Ένας εκπαιδευτικός δεν μπορεί να αποφύγει να αντιμετωπίσει μια άμεση απειλή για έναν μαθητή, αλλά δεν χρειάζεται να ενεργήσετε μόνοι σας για την αποκατάσταση της δικαιοσύνης και της τάξης στη σχολική κοινότητα. Ποιο είναι το σύστημα αναφοράς για την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους και των εγκλημάτων μίσους; Ποιος άλλος μπορεί να αποτελέσει πηγή, είτε εντός του σχολείου σας είτε από την ευρύτερη κοινότητα;

Μετά από ένα περιστατικό μίσους

Πώς θα ασχοληθείτε με έναν μαθητή που γράφει γκράφιτι μίσους στον τοίχο της τουαλέτας ή βρίζει λεκτικά έναν συμμαθητή του;

Αντισταθείτε στην παρόρμηση να καταδικάσετε τον μαθητή- αντίθετα, ρωτήστε τι κρύβεται πίσω από την πράξη του. Ρωτήστε τον μαθητή, τι περίμενε να κερδίσει γράφοντας αυτό στον τοίχο εκείνη τη στιγμή; Τι έψαχνε; Η κατανόηση της λογικής ενός μαθητή δεν σημαίνει, ότι δικαιολογείτε τις πράξεις του. Ο κώδικας δεοντολογίας θα εξακολουθήσει να παίζει ρόλο. Θα εξακολουθήσουν να υπάρχουν συνέπειες. Ωστόσο, αυτό αφήνει την πόρτα ανοιχτή για διδασκαλία και μια πιθανή πορεία επιστροφής του μαθητή στην κοινότητα. Εξηγήστε με σαφήνεια ότι πρόκειται να διδάξετε σε όλους τους μαθητές πώς να καταπολεμήσουν την αίσθηση κατωτερότητας που ήλπιζε να δημιουργήσει ο παραβάτης μαθητής με την πράξη του. Δεν θα υπονομεύσουν τη δυνατότητα όσων θεωρούνται διαφορετικοί να παραμείνουν σε αυτό το σχολείο και δεν θα φιμώσουν τη φωνή κανενός.

Επιμείνετε

Οι μαθητές (και οι γονείς τους) είναι συχνά αναστατωμένοι μετά από περιστατικά μίσους και βίας, ακόμη και αν αυτά δεν συνέβησαν στο σχολείο. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τους μαθητές που ανήκουν σε μειονότητες, οι οποίοι μπορεί να αισθάνονται στοχοποιημένοι, γεγονός που μπορεί να επιφέρει επιπρόσθετες δυσκολίες στις συζητήσεις. Ορισμένες φορές, οι μαθητές προκαλούν άμεσα τους εκπαιδευτικούς ή τους διοικητικούς υπαλλήλους. Τότε οι εκπαιδευτικοί έχουν μια επιλογή - μπορούν να κλείσουν τη συζήτηση

ή να τη χρησιμοποιήσουν ως στιγμή για να εμπλακούν. Αφήστε τον/τους μαθητή/ές να εκφράσουν τον θυμό τους. Στο τέλος, ο εκπαιδευτικός θα είναι σε θέση να πει στο μαθητή την άποψή του, μεταδίδοντας αρκετή ασφάλεια για να διαχειριστεί την αναστάτωση των άλλων. Ο πόνος και ο θυμός του μαθητή θα αναγνωρισθεί, ενώ ο εκπαιδευτικός θα μπορεί να διαχειριστεί με ασφάλεια το γεγονός χωρίς να απορρίψει τον μαθητή ή τα συναισθήματά του.

Η αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους στην τάξη είναι μια λεπτή, αλλά κρίσιμη ευθύνη για τους εκπαιδευτικούς. Απαιτεί μια ισορροπημένη προσέγγιση που προάγει ένα ασφαλές και χωρίς αποκλεισμούς περιβάλλον και ταυτόχρονα αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τη συμπεριφορά.

Ακολουθούν μερικά βήματα που μπορείτε να ακολουθήσετε αν συναντήσετε ρητορική μίσους στην τάξη:

Μείνετε ήρεμοι και συγκρατημένοι

- Διατηρήστε επαγγελματική συμπεριφορά: Είναι σημαντικό να παραμείνετε ήρεμοι και να μην αντιδράτε συναισθηματικά. Η αντίδρασή σας δίνει τον τόνο στην τάξη και αποτελεί πρότυπο κατάλληλης συμπεριφοράς.
- Παύση και αξιολόγηση: Αφιερώστε ένα λεπτό για να αξιολογήσετε την κατάσταση πριν αντιδράσετε. Αυτό θα σας βοηθήσει να κατανοήσετε το πλαίσιο και να αποφασίσετε τον καλύτερο τρόπο δράσης.

Αντιμετωπίστε τη συμπεριφορά άμεσα

- Σταματήστε την ομιλία: Διακόψτε τον μαθητή και δηλώστε ξεκάθαρα ότι η ρητορική μίσους είναι απαράδεκτη. Θα μπορούσατε να πείτε: “Αυτή η γλώσσα δεν είναι αποδεκτή εδώ” ή “Δεν χρησιμοποιούμε γλώσσα που προσβάλλει σε αυτή την τάξη.”
- Κατονομάστε τη συμπεριφορά: Προσδιορίστε το είδος της ρητορικής μίσους (π.χ. ρατσισμός, σεξισμός, ομοφοβία) χωρίς να χαρακτηρίσετε το άτομο. Αυτό εστιάζει στη συμπεριφορά και δεν αποτελεί επίθεση στο άτομο.

Εκπαιδεύστε και ορίστε σαφή όρια

- Εξηγήστε γιατί είναι μη αποδεκτό: Δώστε μια σύντομη εξήγηση για τους λόγους για τους οποίους η ομιλία αυτή είναι επιβλαβής και αντίθετη με τις αξίες της τάξης. Για παράδειγμα, “Η χρήση αυτού του όρου είναι προσβλητική και αντιβαίνει στη δέσμευσή μας να σεβόμαστε τους πάντες εδώ”.
- Ενισχύστε τους κανόνες της τάξης: Υπενθυμίστε στην τάξη τους καθιερωμένους κανόνες ή συμφωνίες γύρω από το σεβασμό και τη συμπερίληψη. Ανατρέξτε σε τυχόν συμφωνίες ή κανόνες της τάξης που συμφωνήθηκαν στην αρχή της περιόδου.

Δημιουργήστε μια ευκαιρία μάθησης

- Διευκολύνετε μια συζήτηση: Αναλόγως της κατάστασης, μπορείτε να επιλέξετε να διευκολύνετε μια συζήτηση στην τάξη σχετικά με τη ρητορική μίσους, τον αντίκτυπό της και τους λόγους για τους οποίους είναι επιζήμια. Βεβαιωθείτε ότι η συζήτηση παραμένει με σεβασμό και εποικοδομητική.
- Ενθαρρύνετε την ενσυναίσθηση και την κατανόηση: Ζητήστε από τους μαθητές να σκεφτούν τον αντίκτυπο των λόγων τους στους άλλους. Ερωτήσεις όπως: “Πώς μπορεί να νιώσει κάποιος από αυτό το σχόλιο;” μπορούν να βοηθήσουν στην ανάπτυξη ενσυναίσθησης.

Συνεχίστε με τον μαθητή κατ’ ιδίαν

- Συζητήστε ιδιαιτέρως: Μιλήστε με τον μαθητή ιδιαιτέρως για να καταλάβετε την πρόθεσή του και να βεβαιωθείτε ότι καταλαβαίνει γιατί τα λόγια του ήταν επιβλαβή. Η συζήτηση αυτή θα πρέπει να είναι μη συγκρουσιακή αλλά αυστηρή.
- Παροχή υποστήριξης και πόρων: Προσφέρετε πόρους ή υποστήριξη αν χρειαστεί. Μερικές φορές η ρητορική μίσους προκύπτει από άγνοια ή από διδαγμένη συμπεριφορά, η εκπαίδευση όμως μπορεί να αποτελέσει ένα ισχυρό εργαλείο.

Τεκμηρίωση του συμβάντος

- Κρατήστε αρχεία: Καταγράψτε το περιστατικό, συμπεριλαμβανομένου του τι ειπώθηκε, πώς αντιδράσατε και τυχόν επακόλουθες ενέργειες. Αυτό είναι σημαντικό για τη λογοδοσία και για την προστασία του εαυτού σας και του φορέα.
- Καταγγείτε το περιστατικό εάν είναι απαραίτητο: Ανάλογα με την πολιτική του φορέα σας, αναφέρετε το περιστατικό στη διοίκηση ή στις αρμόδιες αρχές, ιδίως αν είναι σοβαρό ή αποτελεί μέρος ενός επαναλαμβανόμενου μοτίβου.

Εμπλοκή γονέων ή κηδεμόνων αν χρειαστεί

- Επικοινωνία με τους γονείς/κηδεμόνες: Εάν ο μαθητής είναι ανήλικος και η συμπεριφορά του επιμένει, ίσως είναι απαραίτητο να συμμετάσχουν στη συζήτηση οι γονείς ή οι κηδεμόνες του.

Καινοτόμες πρακτικές και δραστηριότητες που μπορούν να αντιγραφούν

Κροατία

1. Το GOOD School από την πρωτοβουλία GOOD.

Στόχος: Να δώσει τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς και τους παιδαγωγούς να εφαρμόσουν διάφορες διαστάσεις της αγωγής του πολίτη στο έργο τους.

Περιγραφή: Το [GOOD School](#) είναι ένα διαδικτυακό εκπαιδευτικό πρόγραμμα για εκπαιδευτικούς, το οποίο διοργανώνεται από την πρωτοβουλία GOOD και είναι γνωστό για την ιδιαίτερα συμμετοχική του προσέγγιση. Οι συμμετέχοντες επιλέγουν τα θέματα των εργαστηρίων με βάση τις πρακτικές τους ανάγκες και στη συνέχεια τα εργαστήρια αυτά οργανώνονται με τη βοήθεια εμπειρογνομόνων από οργανώσεις-μέλη της Πρωτοβουλίας GOOD. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να εγγραφούν στη λίστα αλληλογραφίας GOOD Teachers για να ενημερώνονται για τις ευκαιρίες κατάρτισης, ενώ ο ιστότοπος της Πρωτοβουλίας GOOD προσφέρει μια ολοκληρωμένη συλλογή πόρων για εκπαιδευτικούς και σχολεία.

Κοινό Στόχος: Καθηγητές

2. Καθηγητές και καθοδηγητές Ρομά

Στόχος: Οι μαθητές Ρομά επιτυγχάνουν καλύτερα εκπαιδευτικά αποτελέσματα όταν λαμβάνουν υποστήριξη από τις οικογένειές τους.

Περιγραφή: Το [Roma Tutors and Mentors](#) είναι ένα πρόγραμμα που αναπτύχθηκε από την Οργάνωση Νεολαίας Ρομά της Κροατίας. Εκτός από την παροχή καθοδήγησης και διδακτικής υποστήριξης σε μαθητές δημοτικού και γυμνασίου, οι καθοδηγητές και οι καθηγητές Ρομά λειτουργούν ως ομότιμοι και ως πρότυπα. Συνεργάζονται, επίσης, με τις οικογένειες των μαθητών για να ενισχύσουν την ικανότητά τους να παρέχουν υποστήριξη, προωθώντας ένα ισχυρότερο εκπαιδευτικό περιβάλλον για τους μαθητές.

Κοινό Στόχος: Μαθητές Ρομά και γονείς

3. Από κοινού: Γονείς στο σχολείο

Στόχος: Παροχή πρόσθετης υποστήριξης στο προσωπικό του σχολείου για τη δημιουργία συνεργασιών με τους γονείς/κηδεμόνες

Περιγραφή: Σεμινάρια που διοργανώθηκαν από το Φόρουμ για την Ελευθερία στην Εκπαίδευση και το Γραφείο της UNICEF στην Κροατία και καλύπτουν τα βασικά στοιχεία της συμβουλευτικής εργασίας με τους γονείς, τις αρχές της συνεργασίας, την επιτυχή επικοινωνία με τους γονείς, τη διαχείριση των συναντήσεων γονέων-καθηγητών και τις στρατηγικές για την εργασία με γονείς που αρχικά δεν είναι συνεργάσιμοι.

Κοινό Στόχος: Προσωπικό των σχολείων

1. Σεμινάρια για τη γνώση των δικαιωμάτων σας

Στόχος: Ενίσχυση περιθωριοποιημένων ομάδων

Περιγραφή: Αυτό το εργαστήριο ενδυναμώνει τα άτομα που αντιμετωπίζουν τον αντιμουςουλμανισμό, εκπαιδεύοντάς τα σχετικά με τα δικαιώματά τους και εξοπλίζοντάς τα με στρατηγικές για να αντιμετωπίσουν τις διακρίσεις σε διάφορα περιβάλλοντα. Επίσης, ασχολείται με τη υποστήριξη και προωθεί το πολιτικό θάρρος.

Κοινό Στόχος: Κοινότητες που αντιμετωπίζουν φυλετικές διακρίσεις και υποστηρικτές.

2. Πρεσβευτές ειρήνης

Στόχος: Να διδαχθούν οι μαθητές διαλλακτικότητα, σεβασμό και επίλυση συγκρούσεων για την πρόληψη του ρατσισμού και των διακρίσεων.

Περιγραφή: Οι μαθητές ενός τοπικού σχολείου εκπαιδεύτηκαν πώς να εξασκούν την διαλλακτικότητα, τον σεβασμό και πώς να ξεπερνούν τις διαφορές μέσω ενός μαθήματος που ονομάζεται “Πρεσβευτές ειρήνης”. Αυτό θεωρήθηκε ως ένα μέτρο δράσης πρόληψης για την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με την καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων.

Κοινό Στόχος: Μαθητές Δημοτικού Σχολείου

3. Ομότιμοι διαμεσολαβητές

Στόχος: Να εξοπλίσει τους μαθητές με δεξιότητες διαμεσολάβησης για να αντιμετωπίζουν συγκρούσεις και να υποστηρίζουν τους συμμαθητές τους.

Περιγραφή: Οι μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ηλικίας 16-18 ετών) μπορούν να γίνουν ομότιμοι διαμεσολαβητές συμμετέχοντας σε ειδικά σεμινάρια και εργαστήρια. Υπό την επίβλεψη ενός ορισμένου καθηγητή, αυτοί οι ομότιμοι διαμεσολαβητές αντιμετωπίζουν θέματα όπως το διαδικτυακό μίσος, ο ρατσισμός και οι προσωπικές προκλήσεις. Το γεγονός ότι είναι πιο κοντά στην ηλικία των μαθητών που βοηθούν, τους καθιστά πιο αποτελεσματικούς στην επίλυση συγκρούσεων και στην παροχή υποστήριξης.

Κοινό Στόχος: Μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

4. Demokratie, what geht? (Δημοκρατία, τι συμβαίνει;)

Στόχος: Προώθηση της ευημερίας των νέων και της χωρίς αποκλεισμούς συμμετοχής τους στις δημοκρατικές διαδικασίες.

Περιγραφή: Το έργο αυτό εστιάζει σε μια προσέγγιση με επίκεντρο τη νεολαία, με δίκαιη ανταμοιβή για τους διαμεσολαβητές, προσανατολισμό στη διαδικασία και μια συμπεριληπτική δομή. Περιλαμβάνει τρεις ενήλικες διαμεσολαβητές ανά δέκα νέους, παρατεταμένη διάρκεια συναντήσεων και μια συνεδρία λήξης με αναστοχασμό για να διασφαλιστεί η ευημερία των συμμετεχόντων και η ομαλή έξοδος.

Κοινό Στόχος: Νέοι

1. Συμμετοχική συνάντηση νέων για την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους: Πρωτοβουλία για τις φυλακές Διαβατών

Στόχος: Η ευαισθητοποίηση των νεαρών κρατουμένων σχετικά με την πολυπλοκότητα και τις επιπτώσεις της ρητορικής μίσους, προωθώντας την προσωπική ανάπτυξη, την κοινωνική δέσμευση και τη συμμετοχή στην κοινότητα.

Περιγραφή: Στη συμμετοχική συνάντηση νέων, που διοργανώθηκε από τη Συμβίωση-Σχολή Πολιτικών Σπουδών του Συμβουλίου της Ευρώπης στην Ελλάδα και πραγματοποιήθηκε στο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας των φυλακών Διαβατών, συμμετείχαν 49 άτομα ηλικίας 18-30 ετών, προερχόμενα από διαφορετικά περιβάλλοντα. Οι συζητήσεις διερεύνησαν τη φύση της ρητορικής μίσους, τις επιπτώσεις της στην αυτοπεποίθηση του ατόμου και τον ομαδικό στιγματισμό, καθώς και τον ρόλο των διαδικτυακών πλατφορμών στην ενίσχυση της ρητορικής μίσους. Οι συμμετέχοντες μοιράστηκαν τις εμπειρίες και τις προοπτικές τους, με στόχο τη διάρρηξη του κύκλου των αρνητικών επιπτώσεων και την προώθηση θετικών κοινωνικών αποτελεσμάτων.

Κοινό Στόχος: Νέοι κρατούμενοι ηλικίας 18-30 ετών στο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας των φυλακών Διαβατών

2. Ομάδα γονέων για την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους: Ηράκλειο, Κρήτη

Στόχος: Η συγκέντρωση και ενδυνάμωση των γονέων στο Ηράκλειο της Κρήτης για την αντιμετώπιση και την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους, μέσω της εμπλοκής της κοινότητας και των εκπαιδευτικών στρατηγικών.

Περιγραφή: Μια ομάδα εστίασης, αποτελούμενη από 22 γονείς με διαφορετικό υπόβαθρο, διοργανώθηκε στο Ηράκλειο της Κρήτης από τη Συμβίωση-Σχολή Πολιτικών Σπουδών του Συμβουλίου της Ευρώπης στην Ελλάδα. Η ομάδα συζήτησε την πολύπλευρη φύση της ρητορικής μίσους, τονίζοντας τη σημασία της εκπαίδευσης, της υπευθυνότητας των μέσων ενημέρωσης και της ψυχικής υγείας. Η συνάντηση αποσκοπούσε στην προώθηση της κοινής αντιμετώπισης της ρητορικής μίσους μέσω της ανταλλαγής εμπειριών και της δημιουργίας υλοποιήσιμων στρατηγικών.

Κοινό Στόχος: Γονείς της κοινότητας του Ηρακλείου, ιδίως όσοι ανησυχούν για τις επιπτώσεις της ρητορικής μίσους στα παιδιά τους και στην ευρύτερη κοινωνία.

3. Εργαστήρια κατά του εκφοβισμού

Στόχος: Ενδυνάμωση των δασκάλων και των εκπαιδευτικών με πρακτικές δεξιότητες και γνώσεις για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας και ιδίως του εκφοβισμού στο σχολικό περιβάλλον. Μέσα από την προώθηση ενός δημοκρατικού σχολικού περιβάλλοντος, οι συνεδρίες προσπάθησαν να υπογραμμίσουν τη σημασία της αίσθησης του ανήκειν και της συμμετοχικότητας μεταξύ των μαθητών. Η προσέγγιση αυτή θεωρήθηκε κρίσιμη όχι μόνο για τον περιορισμό της βίας, αλλά και για την ενίσχυση της συναισθηματικής και κοινωνικής ευημερίας των μαθητών. Τα εργαστήρια είχαν ως στόχο να εξοπλίσουν τους εκπαιδευτικούς με τα απαραίτητα εργαλεία, ούτως ώστε να εφαρμόσουν αυτές τις πρακτικές στις δικές τους τάξεις, διασφαλίζοντας ότι μπορούν να συμβάλουν σε μια ασφαλέστερη, περισσότερο συμπεριληπτική σχολική κοινότητα, που εργάζεται ενεργά για την πρόληψη του εκφοβισμού.

Περιγραφή: Τα εργαστήρια επικεντρώνονται γύρω από το θέμα της “Δημοκρατικής διαδικασίας μέσα στο σχολικό περιβάλλον” ως πρακτική προσέγγιση για την καταπολέμηση της βίας στα σχολεία και ιδιαίτερα του εκφοβισμού. Οι συνεδρίες συνδύασαν ενημερωτικές παρουσιάσεις με διαδραστικές συζητήσεις, προσφέροντας μια εις βάθος κατανόηση της πολυπλοκότητας της βίας και του εκφοβισμού στο εκπαιδευτικό περιβάλλον. Μελέτες περιπτώσεων και εκπαιδευτικά εργαλεία από το Συμβούλιο της Ευρώπης χρησιμοποιήθηκαν για να παρουσιάσουν σενάρια πραγματικής ζωής και πιθανές παρεμβάσεις. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην αίσθηση του ανήκειν μέσα στη σχολική κοινότητα, τονίζοντας πώς αυτή μπορεί να επηρεάσει σημαντικά τη συμπεριφορά των μαθητών και να συμβάλει στην πρόληψη της βίας. Τα εργαστήρια ενθάρρυναν τους εκπαιδευτικούς να προβληματιστούν σχετικά με τους ρόλους τους, να ασχοληθούν με την ευρύτερη σχολική κουλτούρα και να λάβουν ενεργά μέτρα για την οικοδόμηση ενός συμπεριληπτικού περιβάλλοντος.

1. Παίξε το ρόλο σου

Στόχος: Δημιουργία εκπαιδευτικών βιντεοπαιχνιδιών (serious games) για να προβληματιστούν οι έφηβοι σχετικά με τους κινδύνους και τις συνέπειες της ρητορικής μίσους και του διαδικτυακού εκφοβισμού, αξιοποιώντας τις θετικές δυνατότητες των βιντεοπαιχνιδιών για την παροχή ασφαλών χώρων συζήτησης, την ενίσχυση και επιβράβευση της θετικής συμπεριφοράς και τη χρήση μιας προσέγγισης που βασίζεται στο παιχνίδι.

Περιγραφή: Το “Παίξε το ρόλο σου” σκοπεύει να αξιοποιήσει το θετικό δυναμικό των βιντεοπαιχνιδιών για την παροχή χώρων ασφαλούς σύγκρισης, ενισχύοντας και επιβραβεύοντας θετικές συμπεριφορές και χρησιμοποιώντας μια προσέγγιση σύνθετων θεμάτων με τρόπο που βασίζεται στο παιχνίδι και με μια γλώσσα που απευθύνεται άμεσα στους νέους.

Αυτά τα βιντεοπαιχνίδια αποσκοπούν στην αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο, ευαισθητοποιώντας για τη ρητορική μίσους και ενισχύοντας τις θετικές συμπεριφορές (καταπολέμηση του τρολάρίσματος, του διαδικτυακού εκφοβισμού...) και δημιουργώντας αντι-αφηγήσεις ή εναλλακτικές αφηγήσεις για θέματα που σχετίζονται με τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο (διακρίσεις κατά των μεταναστών και των μειονοτήτων, σεξισμός, ομοφοβία κ.λπ.). Τα παιχνίδια είναι διαθέσιμα στην πλατφόρμα Play Your Role (<https://www.playyourrole.eu/>) για παιδιά, εκπαιδευτικούς, γονείς και όλους όσους θέλουν να τα δοκιμάσουν.

Στόχος: Νέοι ηλικίας 11-19 ετών

2. Παίξτε για τα δικαιώματά σας! Καινοτόμες στρατηγικές εκπαίδευσης στα μέσα ενημέρωσης κατά του σεξισμού και των διακρίσεων

Στόχος: Καταπολέμηση της σεξιστικής ρητορικής μίσους, των στερεοτύπων και των έμφυλων διακρίσεων μεταξύ των εφήβων μέσω στρατηγικών εκπαίδευσης στα («μέσα κοινωνικής») δικτύωσης και πρακτικών παιχνιδιοποίησης, το παιχνίδι ως εργαλείο αλλαγής και μάθησης για τους νεότερους, ένας τρόπος να τους εμπλέξουμε και να τους υποστηρίξουμε να κατανοήσουν σύνθετα φαινόμενα με δημιουργικότητα και φαντασία.

Περιγραφή: Το “Παίξε για τα δικαιώματά σου” πραγματεύεται το ζήτημα του σεξισμού από την οπτική γωνία των εφήβων, χρησιμοποιώντας τη γλώσσα και τα εργαλεία επικοινωνίας τους, όπως τα tablets, τα τηλέφωνα και γενικά τη ψηφιακή σφαίρα. Μέσω της συμμετοχικής δημιουργίας ενός ψηφιακού παιχνιδιού, μαζί με τους νέους συζητούνται οι πιο συνηθισμένες μορφές διακρίσεων λόγω φύλου με στόχο την κατασκευή θετικών αντι-αφηγήσεων. Με την υιοθέτηση μιας διαπολιτισμικής προσέγγισης, το έργο αντιμετωπίζει το ακόμη άλυτο πρόβλημα του σεξισμού και παρέχει στους νέους αποτελεσματικά εργαλεία για την καταπολέμηση των διακρίσεων και τη δημιουργία νέων προοπτικών για ένα μέλλον χωρίς αποκλεισμούς, που είναι ανοιχτό στις διαφορές.

Στόχος: Νέοι ηλικίας 11-19 ετών

4. Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις

Ανάπτυξη και εφαρμογή εκπαιδευτικών παρεμβάσεων: Αποδεδειγμένες στρατηγικές για την πρόληψη περιστατικών μίσους και την υποστήριξη θετικών μαθησιακών αποτελεσμάτων

Date your Filter-Bubble

Ηλικιακή ομάδα συμμετεχόντων: όλες οι ηλικιακές ομάδες

Αριθμός συμμετεχόντων: το ανώτερο 25

Διάρκεια: 30 λεπτά

Στόχοι:

- Εξοικείωση μεταξύ τους και με ορισμένες πτυχές του φαινομένου της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο και των διακρίσεων
- Εξοικείωση με ορισμένα θέματα, απόψεις και γνώμες
- Παρουσίαση της πολυπλοκότητας ορισμένων θεμάτων
- Αποκάλυψη (χωρίς λογοκρισία) των πρώτων σκέψεων και συνειρμών για ορισμένα θέματα
- Αποκάλυψη (των αβεβαιοτήτων που οφείλονται) στη δική μας άποψη
- Αποτύπωση των κύριων χαρακτηριστικών της διαδικτυακής επικοινωνίας (σε σύγκριση με την επικοινωνία εκτός σύνδεσης)

Περιγραφή της δραστηριότητας: Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να μετρήσουν εναλλάξ 1,2,1,2... και χρησιμοποιήστε το για να σχηματίσουν δύο κύκλους - ο ένας (εσωτερικός) κύκλος απέναντι από τον απέναντι (εξωτερικό) κύκλο, ώστε να μπορούν να μιλήσουν/ακούσουν ο ένας τον άλλον σε ζευγάρια. Διαβάστε φωναχτά μια δήλωση (αυτές που αναφέρονται παρακάτω είναι προαιρετικές) και ζητήστε από τον εσωτερικό κύκλο να μιλήσει ένα λεπτό συνειρμικά για το θέμα που αναφέρθηκε. Δώστε εντολή στον εξωτερικό κύκλο να ακούσει ενεργά (χωρίς να αντιμιλήσει). Όταν περάσει το λεπτό, υποδείξτε τους με σαφές σύνθημα να σταματήσουν. Για τον επόμενο γύρο ζητήστε πάντα από τον κύκλο που μίλησε να μετακινηθεί μια θέση προς τα αριστερά. Με το σχηματισμό νέων ζευγαριών οι δύο κύκλοι εναλλάσσουν τους ρόλους τους. Οι ομιλητές είναι τώρα ακροατές και το αντίστροφο. Επαναλάβετε αυτό για τέσσερις φορές. Εάν ο αριθμός των συμμετεχόντων είναι άνισος, ο βοηθός εκπαιδευτής μπορεί να λάβει μέρος στη δραστηριότητα ή ένα άτομο να παραμείνει εθελοντικά στο κέντρο του εσωτερικού κύκλου ακούγοντας τη βαβέλ των φωνών (αλλάξτε το άτομο πριν από την έναρξη ενός επόμενου γύρου). Μετά την τέταρτη φορά ... Ο κύκλος που είναι επιφορτισμένος αυτή τη στιγμή να ακούει γυρίζει, έτσι ώστε ο άλλος κύκλος να μιλάει μόνο στην πλάτη των συνομιλητών του. Η πρόθεση είναι να προσομοιωθεί μια διαδικτυακή επικοινωνία, όπου οι άνθρωποι αλληλεπιδρούν χωρίς να κοιτάζουν ο ένας τα μάτια του άλλου - δεν είναι σε θέση να αναγνωρίσουν τις αλλαγές σε εκφράσεις του προσώπου ως απάντηση σε συναισθηματικές αντιδράσεις.

Πιθανές δηλώσεις:

- Όταν σκέφτομαι τη σιωπή, σκέφτομαι ...
- Τι σημαίνει για μένα να είμαι το φύλο μου ...
- Τι πραγματικά μισώ ...
- Τι μου αρέσει πραγματικά στο διαδίκτυο ...
- Όταν σκέφτομαι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, σκέφτομαι ...
- Όταν σκέφτομαι τη λογοκρισία, σκέφτομαι ...
- Όταν βλέπω μια φωτογραφία του/της...

Παράδειγμα ενημέρωσης:

- Ποια θέματα ήταν ευκολότερο ή δυσκολότερο να συζητηθούν και γιατί;
- Ήταν ευκολότερο να μιλάτε ή να ακούτε; Γιατί;
- Πώς αισθανθήκατε τους γύρους στους οποίους μιλούσατε στην πλάτη του/της συμπαίκτη σας αντί για το πρόσωπό του/της;
- Τι μπορείτε να αποκομίσετε από αυτή τη δραστηριότητα σχετικά με το φαινόμενο της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο;
- Η αποσιώπηση ως φαινόμενο σε ποιο βαθμό θέτει σε κίνδυνο τις δημοκρατικές μας κοινωνίες;

Η αντιμετώπιση της χρήσης αστείων και προσβολών που εισάγουν διακρίσεις για τις ταυτότητες ως προσβολές

Ηλικιακή ομάδα των συμμετεχόντων: 14-19

Αριθμός συμμετεχόντων: 20

Διάρκεια: 45 λεπτά

Στόχοι: Αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τον αντίκτυπο των μικροεπιθέσεων στη γλώσσα

Μεθοδολογία: Παρουσίαση, ομαδική εργασία, συζήτηση, συνειρμική σκέψη

Περιγραφή της δραστηριότητας:

Αυτή η εκπαιδευτική παρέμβαση χρησιμεύει ως παράδειγμα αντιμετώπισης του θέματος των αστείων που εισάγουν διακρίσεις και της χρήσης προσβλητικών χαρακτηρισμών για ταυτότητες ως προσβολές στο πλαίσιο μιας κανονικής τάξης, στο συγκεκριμένο παράδειγμα, που εφαρμόζεται στο πλαίσιο ενός μαθήματος αγγλικής γλώσσας. Κάτω από την περιγραφή της δραστηριότητας, δίνονται προτάσεις για την εφαρμογή του θέματος αυτού σε τάξεις άλλων σχολικών μαθημάτων και για την περαιτέρω παρακολούθηση του μαθήματος.

Ο δάσκαλος φέρνει στην τάξη ένα άρθρο με θέμα την υβριστική χρήση της γλώσσας. Το άρθρο θα πρέπει να προσαρμοστεί στο επίπεδο γνώσεων των μαθητών και αν χρειαστεί να συντομευθεί. Οι μαθητές εξοικειώνονται με το νέο λεξιλόγιο, που είναι απαραίτητο για την κατανόηση του κειμένου και προχωρούν στην ανάγνωση ή την ακρόασή του. Ο εκπαιδευτικός ελέγχει αν οι μαθητές κατανόησαν το κείμενο. Ζητείται από τους μαθητές να μοιραστούν τις δικές τους εμπειρίες με αυτό το είδος γλώσσας και αν έχουν οι ίδιοι παράδειγμα λέξης ή φράσης που είναι κανονικοποιημένη, αλλά που θεωρούν ότι έχει προεκτάσεις διακρίσεων. Εάν οι μαθητές είναι σε θέση να προσφέρουν παραδείγματα, εξηγούν γιατί θεωρούν ότι η έκφραση είναι επιβλαβής. Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και επεξεργάζονται τους συνειρμούς τους που συνδέονται με τις εκφράσεις που συζητούνται στο κείμενο ή τα παραδείγματα που δίνονται από άλλους μαθητές. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει την πυραμίδα του μίσους για να παρουσιάσει τις εκτεταμένες συνέπειες που έχουν τα προσβλητικά αστεία και η μη συμπεριληπτική γλώσσα.

Εφαρμογή της παρέμβασης στη διδασκαλία άλλων σχολικών μαθημάτων:

Ομοίως, ένα μάθημα Τέχνης ή Ιστορίας μπορεί να είναι αφιερωμένο στην ιστορική χρήση ρατσιστικών και εθνοτικών γελοιογραφιών και στον αντίκτυπό τους, ενώ τα αστεία που βασίζονται σε στερεότυπα μπορούν να εξεταστούν στο μάθημα της Κοινωνιολογίας μέσω μιας κοινωνιολογικής προοπτικής των στερεοτύπων και του χιούμορ, ή σε ένα μάθημα κροατικής γλώσσας είτε ως ένα είδος σύντομης γραφής είτε μέσω μιας γλωσσολογικής προοπτικής.

Προτάσεις παρακολούθησης:

Το μάθημα μπορεί να συνεχιστεί με μια συζήτηση για την ελευθερία της έκφρασης και τη ρητορική μίσους (σε συνεργασία με άλλους εκπαιδευτικούς). Για να εμβαθύνουν στην κατανόηση των ιδιαιτεροτήτων αυτού του είδους της γλώσσας, μπορεί να ζητηθεί από τους μαθητές να εργαστούν σε ομάδες για να διακρίνουν μεταξύ “αγενούς” και “μεροληπτικής”. Μπορούν επίσης να εργαστούν για τη θέσπιση κανόνων υπεύθυνης χρήσης της γλώσσας ως τάξη και να συζητήσουν τρόπους αναφοράς και πιθανές κυρώσεις για τη συνεχιζόμενη χρήση επιβλαβούς γλώσσας στην τάξη ή το σχολείο τους. Μπορεί να οργανωθεί ένας σχολικός διαγωνισμός για το καλύτερο χωρίς αποκλεισμούς αστείο για την περαιτέρω εμπλοκή των μαθητών στην ανάπτυξη της γλώσσας χωρίς αποκλεισμούς σε σχέση με το χιούμορ, καθώς και για την προώθηση της διερεύνησης του διαθέσιμου στο διαδίκτυο κωμικού περιεχομένου χωρίς αποκλεισμούς.

Λόγος μίσους στο σχολείο - Χαρτογράφηση και αντιμετώπιση

Ηλικιακή ομάδα των συμμετεχόντων: 14-19

Αριθμός συμμετεχόντων: 20-25

Διάρκεια: 45 λεπτά

Στόχοι:

- Ενημέρωση των μαθητών για τη ρητορική μίσους, τις μορφές της και τον αντίκτυπό της στα άτομα και τη σχολική κοινότητα.
- Ανάπτυξη της ικανότητας των μαθητών να αναγνωρίζουν και να αναφέρουν περιστατικά ρητορικής μίσους που συναντούν ή βλέπουν.
- Εφοδιασμός των μαθητών με αποτελεσματικά εργαλεία και στρατηγικές για την πρόληψη, την αντιμετώπιση και την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους.
- Καλλιέργεια ενσυναίσθησης, προβληματισμού και κατανόησης για την πρόληψη και αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους στο σχολικό περιβάλλον.

Μεθοδολογία: Παρουσίαση, ομαδική εργασία, ανάλυση σεναρίων, αποτύπωση μοτίβων, συνειρμική σκέψη, συζήτηση με προβληματισμό.

Περιγραφή: Η δραστηριότητα “Η ρητορική μίσους στο σχολείο - Χαρτογράφηση και αντίδραση” ξεκινά με μια λεπτομερή εισαγωγή στη ρητορική μίσους, συμπεριλαμβανομένου του ορισμού της, των διαφόρων μορφών της και του βαθύτατου αντίκτυπού της στα άτομα και την ευρύτερη σχολική κοινότητα. Αυτές οι θεμελιώδεις γνώσεις βοηθούν τους μαθητές να κατανοήσουν τη σοβαρότητα και την έκταση του ζητήματος. Στη συνέχεια, οι μαθητές χωρίζονται σε μικρές ομάδες για να αναλύσουν μια σειρά από πραγματικά ή υποθετικά σενάρια ρητορικής μίσους. Σε αυτές τις συζητήσεις, οι ομάδες καθοδηγούνται από συγκεκριμένες ερωτήσεις για να διερευνήσουν το πλαίσιο, την πρόθεση και τις συνέπειες κάθε περιστατικού. Στη συνέχεια, δημιουργούν οπτικούς ή γραπτούς χάρτες για να καταγράψουν αυτά τα περιστατικά, εντοπίζοντας επαναλαμβανόμενα μοτίβα και αξιολογώντας τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στο σχολικό τους περιβάλλον.

Μετά τη διαδικασία χαρτογράφησης, κάθε ομάδα συνεργάζεται για να αναπτύξει και να αξιολογήσει ολοκληρωμένες στρατηγικές για την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους. Οι στρατηγικές αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν τη δημιουργία εκστρατειών ευαισθητοποίησης, την εφαρμογή μηχανισμών αναφοράς ή την ανάπτυξη συστημάτων υποστήριξης για τα άτομα που έρχονται αντιμέτωπα με περιστατικά μίσους. Οι ομάδες ενθαρρύνονται να εξετάσουν την πρακτικότητα και την πιθανή αποτελεσματικότητα των προτεινόμενων λύσεων και παρουσιάζουν τις ιδέες τους στην υπόλοιπη τάξη για ανατροφοδότηση και συζήτηση. Η δραστηριότητα ολοκληρώνεται με μια συνεδρία αναστοχασμού, όπου οι μαθητές εξετάζουν την αποτελεσματικότητα των προτεινόμενων στρατηγικών, συζητούν τις δικές τους εμπειρίες και προοπτικές και συμμετέχουν σε ένα τμήμα ερωτήσεων και απαντήσεων. Αυτή η τελική συζήτηση επιτρέπει στους μαθητές να αντιμετωπίσουν τυχόν εναπομείνουσες ερωτήσεις, να ενισχύσουν την κατανόησή τους και να εξετάσουν τρόπους εφαρμογής της μάθησής τους σε πραγματικές καταστάσεις στη σχολική τους κοινότητα.

Ας μην μείνουμε ΑΔΙΑΦΟΡΟΙ!

Ηλικιακή ομάδα των συμμετεχόντων: Μαθητές (16 έως 18 ετών)

Αριθμός συμμετεχόντων: 10-20 άτομα

Διάρκεια: 6 ώρες, 3 εργαστήρια των 2 ωρών

Στόχοι:

- Να γνωρίζουν και να μαθαίνουν τις ορολογίες και τα φαινόμενα που σχετίζονται με το ρατσισμό
- Να κατανοήσουν τα συναισθήματα που συνδέονται με το φαινόμενο του ρατσισμού
- Ανάπτυξη ενσυναίσθησης και συνειδητοποίησης της διάχυσης του ρατσισμού και των συνεπειών του
- Να αναγνωρίζουν και να μαθαίνουν πώς να αντιδρούν σε περιστατικά και εγκλήματα μίσους

Μεθοδολογία: Παρουσίαση, ομαδική εργασία, συζήτηση, συνειρμική σκέψη

Περιγραφή της δραστηριότητας:

1ο εργαστήριο: Συνάντηση και γνώση

Εισαγωγή της μεθοδολογίας και των προϋποθέσεων 10 λεπτά. Παρουσιάστε το πρόγραμμα της συνάντησης και εξηγήστε τη μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί: δεν θα πραγματοποιηθούν μαθήματα μετωπικής διδασκαλίας, αλλά προτάσεις ενεργοποίησης και αντιπαράθεσης.

ICEBREAKER:

Εισαγωγή λέγοντας ένα ψέμα και εξηγώντας την έννοια του στερεότυπου 25 λεπτά

Τοποθετήστε τους συμμετέχοντες σε κύκλο και ζητήστε τους να πουν 3 πράγματα για τον εαυτό τους: δύο αλήθειες και ένα ψέμα χωρίς να αποκαλύψουν στην ομάδα ποια πληροφορία είναι ψευδής. Η υπόλοιπη ομάδα θα πρέπει να καταλάβει ποιο από τα τρία πράγματα που ειπώθηκαν είναι το ψέμα. Αφού τελειώσει η ξενάγηση, θέστε στην ομάδα κάποιες ερωτήσεις και ενθαρρύνετε τη δημιουργία μιας σύντομης συζήτησης.

Κάντε τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Ήταν εύκολο να αναγνωρίσετε τα ψέματα των άλλων;
- Πώς το αναγνωρίσατε;
- Σας ήταν χρήσιμο να παρατηρήσετε τη μη λεκτική γλώσσα για να εντοπίσετε τα “ψέματα”; Τι συγκεκριμένα;
- Ποια στοιχεία θα χρησιμοποιούσατε για να εντοπίσετε τα “ψέματα”;

ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ, ΦΟΒΟΙ, ΚΙΝΗΤΡΑ 15 λεπτά

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να αφιερώσουν λίγο χρόνο για να γράψουν ατομικά σε τρία post-it τα “κίνητρα, τους φόβους και τις προσδοκίες” που έχουν σε σχέση με τα εργαστήρια. Βάλτε κάποια μουσική υπόκρουση και ζητήστε τους να κολλήσουν τα post-it που έχουν γραφτεί σε τρεις χρωματιστές αφίσες που αντιστοιχούν στους τρεις τομείς. Στη συνέχεια θα μπορούν να διαβάσουν τα post-it των άλλων και αν θέλουν να σχολιάσουν αυτά που έχουν γράψει, επιστρέφοντας στον κύκλο.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΑ 60 λεπτά

Για να δημιουργήσετε ένα κοινό λεξιλόγιο και να κατανοήσετε τη σημασία των όρων που θα χρησιμοποιήσει η ομάδα στις δραστηριότητες, ξεκινήστε με τη συλλογική κατασκευή ενός γλωσσάριου. Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες ζητώντας από κάθε ομάδα να συζητήσει και να γράψει τον ορισμό ενός ή περισσότερων όρων που θα της αναθέσετε. Όροι που μπορεί να είναι χρήσιμο να διερευνηθούν περαιτέρω: προκατάληψη, διακρίσεις, ρητορική μίσους, εγκλήματα μίσους, ρατσισμός, μεμονωμένος ρατσισμός, θεσμικός ρατσισμός, προνόμια, δομικός ρατσισμός και διακρίσεις, διατομεακότητα. Στην ολομέλεια οι ομάδες διαβάζουν από κοινού τους ορισμούς που δόθηκαν και στη συνέχεια τους συζητούν.

2ο εργαστήριο: ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Ice breaker: 15 λεπτά

Η δραστηριότητα επιτρέπει να πειραματιστείτε με την ενεργητική ακρόαση. Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε ζευγάρια. Τα ζευγάρια κάθονται πλάτη με πλάτη. Το ένα άτομο του ζευγαριού (ο ομιλητής) περιγράφει προφορικά ένα δεδομένο σχέδιο και το άλλο μέλος του ζευγαριού (ο σχεδιαστής) πρέπει να το σχεδιάσει. Ο ακροατής μπορεί μόνο να ακούει και δεν μπορεί να κάνει διευκρινιστικές ερωτήσεις κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας. Το νέο σχέδιο συγκρίνεται με το αρχικό. Μπορείτε να αφιερώσετε λίγο χρόνο για να μιλήσετε για τις προκλήσεις που αντιμετωπίσατε κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας. Στη συνέχεια, οι ρόλοι αντιστρέφονται με μια άλλη εικόνα.

BINGO! 30 λεπτά

Δώστε σε κάθε συμμετέχοντα μια κάρτα με διάφορα κουτάκια. Στα κουτιά υπάρχουν ερωτήσεις που πρέπει να θέσει ο καθένας σε έναν άλλο συμμετέχοντα, για κάθε ερώτηση θα πρέπει να βρει ένα διαφορετικό άτομο για να την θέσει, γράφοντας την απάντηση και το όνομά του στο κουτί. Αυτό δίνει την ευκαιρία να εισαχθεί το θέμα των στερεοτύπων, τα οποία είναι ένας έμφυτος και ευρέως χρησιμοποιούμενος μηχανισμός για την κατανόηση και την κρίση όσων δεν γνωρίζουμε. Όποιος γεμίσει πρώτος όλα τα κουτιά πρέπει να φωνάξει “μπίνγκο!” και να τελειώσει το παιχνίδι.

Διευκολύνετε τη συζήτηση θέτοντας ορισμένα ερωτήματα:

- Σε ποιες ερωτήσεις ήταν πιο εύκολο να βρείτε απαντήσεις και γιατί;
- Ποιες ερωτήσεις ήταν πιο δύσκολες και γιατί;
- Υπάρχουν νέες λέξεις/έννοιες/προοπτικές που έχετε γνωρίσει σε αυτή τη δουλειά;
- Κάτι συγκεκριμένο στις απαντήσεις σας εξέπληξε άλλους;

3ο εργαστήριο: Ενεργοποίηση

ICE BREAKER ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ 5 λεπτά

Προτείνετε μια ομαδική φωτογραφία, αλλά ζητήστε από τους συμμετέχοντες να τη βγάλουν και να ταξινομηθούν σε αλφαβητική σειρά με βάση τα αρχικά τους. Χωρίς να το συζητήσουν μεταξύ τους, θα πρέπει να προσπαθήσουν να τα θυμηθούν (αν χρειαστεί, να προβείτε σε έναν γρήγορο γύρο των ονομάτων) και να συντονιστούν χωρίς να μιλήσουν.

Η ΠΥΡΑΜΙΔΑ ΤΟΥ ΜΙΣΟΥΣ 25 λεπτά

Ετοιμάστε έναν κατάλογο φαινομένων και συμπεριφορών που συνδέονται με τον ρατσισμό και εκτυπώστε τον σε ένα φύλλο, ώστε να μπορείτε να κόψετε τις διάφορες καταχωρήσεις. Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε ομάδες και παραδώστε σε κάθε ομάδα έναν κατάλογο ζητώντας τους να τοποθετήσουν τα φαινόμενα στο σχέδιο μιας πυραμίδας που θα τους παραδώσετε. Το μοντέλο της πυραμίδας μπορεί να χωριστεί από κάτω προς τα πάνω σε “αόρατο ρατσισμό”, “ορατό ρατσισμό” και “εγκλήματα μίσους”. Στη συζήτηση ζητήστε από τις ομάδες να εξηγήσουν τι έκαναν και προωθήστε τη σύγκριση μεταξύ των διαφορετικών διαμορφώσεων της πυραμίδας. Οδηγήστε την ομάδα να κατανοήσει τη σημασία της πυραμίδας στην αναπαράσταση του συστήματος των στερεοτύπων, των προκαταλήψεων, των διακρίσεων, της ρητορικής μίσους και των εγκλημάτων μίσους. Προωθήστε τον προβληματισμό σχετικά με τη διάδοση και την καθημερινότητα του ρατσισμού και τις συνέπειές του.

Συμπεράσματα

Το εγχειρίδιο αυτό προσφέρει μια εκτενή εξέταση του τρόπου με τον οποίο τα εκπαιδευτικά και οικογενειακά περιβάλλοντα μπορούν να αντιμετωπίσουν και να αποτρέψουν περιστατικά και εγκλήματα μίσους. Μέσα από τη λεπτομερή διερεύνηση των διακρίσεων, του ρατσισμού και των στρατηγικών πρόληψης, προκύπτουν διάφορα βασικά συμπεράσματα, που υπογραμμίζουν την πολυπλοκότητα και την αναγκαιότητα αυτού του έργου.

Πρώτον, η κατανόηση του εθνικού πλαισίου των διακρίσεων και του ρατσισμού είναι ζωτικής σημασίας για κάθε αποτελεσματική παρέμβαση. Τα στοιχεία που παρέχονται σχετικά με τα επιμέρους πλαίσια των χωρών αποκαλύπτουν, ότι ο θεσμικός και ο συστημικός ρατσισμός είναι παγιωμένα ζητήματα που επηρεάζουν τόσο τις πολιτικές, όσο και τις καθημερινές πρακτικές εντός των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Αυτή η ευρύτερη προοπτική βοηθά στην αναγνώριση του τρόπου με τον οποίο αυτά τα συστημικά ζητήματα ασκούν επίδραση στις εμπειρίες των νέων, επηρεάζοντας τις αλληλεπιδράσεις και τις ευκαιρίες τους μέσα σε αυτά τα πλαίσια. Η αναγνώριση αυτών των πραγματικοτήτων είναι το πρώτο βήμα προς την ανάπτυξη τεκμηριωμένων και σχετικών με το πλαίσιο στρατηγικών για την καταπολέμηση των περιστατικών μίσους.

Η πρόληψη αποτελεί κεντρικό θέμα σε όλο το εγχειρίδιο. Τα μέτρα πρόληψης είναι ουσιώδη για τον περιορισμό της εμφάνισης περιστατικών και εγκλημάτων μίσους. Η αποτελεσματική πρόληψη περιλαμβάνει μια πολυεπίπεδη προσέγγιση που περιλαμβάνει εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες, ανάπτυξη πολιτικής και εμπλοκή της κοινότητας. Η εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών, όπως τα προγράμματα σπουδών χωρίς αποκλεισμούς, η κατάρτιση των εκπαιδευτικών κατά των προκαταλήψεων και η δημιουργία ασφαλών χώρων για ανοιχτό διάλογο, αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο για την προώθηση ενός περιβάλλοντος, όπου τα περιστατικά μίσους είναι λιγότερο πιθανό να συμβούν. Το εγχειρίδιο τονίζει ότι η πρόληψη δεν είναι μια μεμονωμένη προσπάθεια, αλλά μια συνεχής διαδικασία που απαιτεί τακτικές ενημερώσεις και προσαρμογές για να παραμείνει αποτελεσματική απέναντι στις εξελισσόμενες προκλήσεις.

Η υποστήριξη των θυμάτων περιστατικών μίσους είναι ένα άλλο κρίσιμο στοιχείο. Είναι σημαντικό να υπάρχουν σαφώς καθορισμένα πρωτόκολλα για την αναφορά και την αντιμετώπιση περιστατικών, καθώς και για την παροχή κατάλληλων υπηρεσιών συμβουλευτικής και υποστήριξης. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και οι οικογένειες πρέπει να συνεργάζονται για να διασφαλίσουν, ότι τα θύματα λαμβάνουν έγκαιρη και ενσυναισθητική υποστήριξη. Η υποστήριξη αυτή θα πρέπει να είναι προσιτή και προσαρμοσμένη στις διαφορετικές ανάγκες των ατόμων που πλήττονται από περιστατικά μίσους, διασφαλίζοντας ότι αισθάνονται ότι ακούγονται και εκτιμώνται κατά την πορεία της αποκατάστασής τους.

Οι αποτελεσματικές πρακτικές, προσαρμοσμένες για διάφορους ενδιαφερόμενους, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των γονέων, μπορούν να παρέχουν καθοδήγηση για εκπαιδευτικές παρεμβάσεις, που κυμαίνονται από θεμελιώδεις στρατηγικές έως πιο προηγμένες τεχνικές. Για τους εκπαιδευτικούς, αυτό περιλαμβάνει συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη για την αναγνώριση και την αντιμετώπιση των δικών τους προκαταλήψεων, καθώς και την εφαρμογή πρακτικών διδασκαλίας χωρίς αποκλεισμούς. Για τους μαθητές, οι εκπαιδευτικές στρατηγικές θα πρέπει να προωθούν την ενσυναίσθηση, την κριτική σκέψη και την εις βάθος κατανόηση της διαφορετικότητας. Οι γονείς διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην ενίσχυση αυτών των αξιών στο σπίτι και στην υποστήριξη των παιδιών τους στην αντιμετώπιση περιστατικών μίσους.

Τέλος, η αντιμετώπιση περιστατικών και εγκλημάτων μίσους δεν είναι μια στατική προσπάθεια, αλλά απαιτεί συνεχή αξιολόγηση και βελτίωση. Με την τακτική αξιολόγηση, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και οι οικογένειες μπορούν να διασφαλίσουν, ότι οι προσεγγίσεις τους παραμένουν αποτελεσματικές και ανταποκρίνονται στις νέες προκλήσεις. Αυτό προϋποθέτει τη συνεχή ενημέρωση για τις αναδυόμενες τάσεις, την ενσωμάτωση της ανατροφοδότησης από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και τη δέσμευση για συνεχή βελτίωση.

Εν κατακλείδι, το παρόν εγχειρίδιο παρέχει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την κατανόηση και την αντιμετώπιση περιστατικών και εγκλημάτων μίσους. Επισημαίνει την ανάγκη για μια συντονισμένη, ενεργητική προσέγγιση που περιλαμβάνει εκπαίδευση, πρόληψη και υποστήριξη. Με την εφαρμογή των στρατηγικών και των συστάσεων που περιγράφονται, τα σχολεία, οι ομάδες νέων και οι γονείς μπορούν να συνεργαστούν για τη δημιουργία ασφαλέστερων και περισσότερο συμμετοχικών περιβαλλόντων, που καταπολεμούν αποτελεσματικά τις διακρίσεις και υποστηρίζουν όσους πλήττονται από περιστατικά μίσους.

Co-funded by
the European Union

DOKUSTELLE
Islamfeindlichkeit & antimuslimischer Rassismus

